

tifli-əma: kor uşaq
dər-pərdə: pərdə arxasında
şəmsi-ziyəpərvəri-dünya: dünyanı işıqla
qidalandıran günəş
məzhəreyi-rəng-nisar: rəngarəng çiçəklik
təmyiz: ayırmaq, seçmək
hüsn: gözəllik
ruyi-dilərə: könül alan sevgilinin üzü
ruyi-pərdə: atanın üzü
çöhreyi-xahər: bacının çöhrəsi
həsəti-rüxsareyi-madər: ananın üzünə
həsərət

milləti-ə'ma: kor millət
kudək: uşaq
ərz: yer üzü
fər: işıq
əvalim: aləmlər
rəhgüzər: yol
ənzar: nəzərlər, gözlər
ə'malar: korlar
bərədər: qardaş
pədidar: aşkar

Teleqraf xəbərləri

səh. 14. “Deyli meyl” [Daily Mail]: Londonda 1896-cı ildən etibarən nəşr edilən gündəlik qəzet.

Qəzetələrdən

səh. 14. “Dutov dəstələri”: Orenburq kazaklarının atamanı ağqvardiyaçı general Aleksandr Dutovun komandanlığı altındakı dəstələr nəzərdə tutulur.

səh. 15. “Şərqi Prussada Almaniyaya azad keçəcəyinə vəgüzar ediləcəkdir”: Bu cümlə anlaşılmaz bir şəkildə tərcümə edilmişdir; belə başa düşülməlidir: “Almaniyaya, Şərqi Prussiyaya sərbəst keçmək imkanı veriləcəkdir.”

Vükəla Şurasında

səh. 17. “yapışqan”: əsasən nəre balıqlarının üzmə kisələrinin və digər tullantılarının işlənməsi ilə əldə edilən yapışqan;

balıq yapışqanı.

“viziqa” (yaxud vyaziqa): nəre balıqlarının qida məhsulu kimi istifadə olunan xordası.

Bakı xəbərləri: Bir May tətili”

səh. 22. “Natiqlər: 1) Məhəmməd Əmin Rəsulzadə...”: qəzetdə natiqlərin sıra nömrələri qarışdırılmışdır.

Bazar, 4 may 1919-cu il, nömrə 171

AZƏRBAYCAN

Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi, iqtisadi türk qəzetəsidir

İkinci sənəyi-dəvamiyyəsi. Yekşənbə, 3 şabanül-müəzzəm sənə 1337. 4 mayıs 1919 sənə.

Türk və İslamlaşma müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır. Dərc olunmayan övraq iadə edilməz. Dərc edilən məqalənin mükafatını idarə təyin edir. Məhəlli-idarə: Bakı, Vorontsovski və Qubernski küçələrin küncündə 4 nömrəli evdə “Azərbaycan” idarəsi. Telefon nömrə 39-60. Tək nüsxəsi 1 manat.

Abunə şəraiti: Bakı üçün 1 aylığı 20 rublə, 2 aylığı 35 rublə, 3 aylığı 50 rublə. Qeyri şəhərlər üçün 1 aylığı 25 rublə, 2 aylığı 45 rublə, 3 aylığı 60 rublə. Elan fiati: birinci səhifədə sətri 4 rublə, axırncı səhifədə sətri 3 rublə, itən şeylər və yer axtaranlar üçün 2 rublə.

FƏHLƏ KONFRANSİYASI HEYƏTİ-RƏYASƏTİ

Bakı və dairəsi fəhlə konfransı iclası mayıs ayının 4-də saat 10-da təyin olunubdur. Hamı yoldaşların gəlmələri rica olunur.

T-123

ELAN

Bakı Şəhər İdarəsi bununla elan edir ki, mayıs ayının 4-də saat 12-də Təsərrüfat şöbəsi dəftərxanasında şəhər afişa sütunları və afişa yapışdırılmasını icarəyə verməkdən ötrü torq [tender] təyin olunubdur. Şəraiti [şərtləri] yuxarıda zikr olunan şöbə dəftərxanasında oxumaq olar.

T-117

LEYLİ VƏ MƏCNUN

Hökumət Teatrosunda axşam tamaşası

Zülfüqar bəy və Üzeyir bəy Hacıbəyli
Qardaşları Müdiriyəti

Yekşənbə günü şabanül-müəzzəm ayının 3-də 1337-ci sənə (mayın 4-də 1919-cu ildə) bu mövsümdə axırncı dəfə olaraq mövqeyi-tamaşaya qoyulacaqdır “**Leyli və Məcnun**” operası.

Leyli – Ağdamski
Məcnun – Sarabski

Biletlər teatrın kassasında satılmaqdadır. Tamaşa başlanacaq axşam saat 8-in yarısında.

T-122

BEYNƏLMİLƏL İCTİMAİ MƏCMƏ [YIĞINCAQ]

Həmin aprel ayının 15-dən açılmışdır. Olqinski küçə, nömrə 5 (Kafe Parisin üstündə). İctima [yığıncaq] gündüz saat 12-dən və axşam isə saat 9-dan açılır. Ruminski orkestr məşhur skripkaçı N. Angeleskonun təhti-nəzarətində [rəhbərliyi altında] çalınır. Daxil olmaq ancaq üzvlərin müərrifliyi [tanışlığı, aşnalığı] ilə ola bilər.

8747

DAĞISTAN VƏ BİZ

Bu bir-iki gün ərzində Dağıstandan gələn xəbərlər Dağıstan Hökuməti əhvalını o qədər qat-qarışıq bir halda təsvir edir ki, insan çəşib qalır. Bir tərəfdən İngilis Komandanlığının əmri ki, dağıstanlılar Denikin və Prjevalski ordularına qarşı düşmənənə hərəkətlərdən əl çəksinlər, Prjevalskinin qoşunu Petrovsku [Ma-

haçqalanı] işğal etsin. Demək, bütün Terski oblast Denikin hökmü altında qalsın. Digər tərəfdən xəbər var ki, dağıstanlılar ittifaq edərək Denikin ordusuna Narzan yanında böyük bir həzimet yetirdib [məğlubiyyətə uğradıb], Qroznını təkrar geri alıbdırlar. Bu tərəfdən dəxi bir şeyiə dövrən edir ki, Dağıstan Hökuməti məqərri [paytaxtı] olan Teymurxanşura şəhərində inqilab əmələ gəlib, bolşeviklik hərəkəti müşahidə edilməkdədir. Əlavə görüşüb tanışdığımız dağıstanlı qardaşlarımızdan bir çoxunun söhbətindən anlaşılır ki, Dağıstan Hökumət əzaları [üzvləri] və Parla-man məbusları arasında dəxi lüzumu də-rəcədə saziş və söz birliyi yox. Əhalidən dəxi bir para qisminin hökumət və Par-lamandan şikayətçi olduqları məsbutdur [sübut edilmişdir].

Həmhüdüd Dağıstanla aramızda olan dini və siyasi rabitə bizi bu işlərdən baş açmağa və həqiqəti-halı müsbət [qəti, dəlili-sübutlu] bir surətdə təyin etməyə vadar edir. Madam ki, biz Dağıstana kö-mək etməyi özümüz üçün böyük və va-cib bir vəzifə ədd [hesab] edirik ki, filvaqe [doğrudan da] böyük vəzifələrimizdən biri budur, pul yığıriq, könüllü dəstələri təşkil edirik, o halda kömək edəcəyimiz yerin həqiqəti-halından bixəbər qala bilmərik.

Bunun üçün bizə lazım və vacibdir ki, əvvəla Dağıstan haqqında və Dağıstan istiqlalını mühafizə və müdafiə xüsusun-da ingilis baş komandanının rəy və mü-lahizəsini bilək, Dağıstandan ötrü böyük bir mədaxil mənbəyi olan və onsuz Da-ğıstanın müstəqil bir hökumət şəklində yaşaması həman mümkün olmayan Tersk oblastını və dəniz qapısı Petrovsk şəhə-

rini Denikin əlinə verməkdə ingilislərin məqsudu [məqsədi] nə olduğunu aşkar edək.

İkinci olaraq, bizə borcudur ki, Dağıs-tan əhvalından doğru bir xəbər bilmək üçün yalnız bir rəsmi mənbələr xəbər-lərilə iktifa [kifayət] etməyib, Dağıstana xüsusi bir komisyona göndərək ki, hər işi öz məhəllində [yerində] tədqiq və təhqiq edib, bizi əhvaldan vaqif etsinlər. Bu xü-susda, nə qədər tez davransaq, bir o qə-dər yaxşı olar.

Ü. Hacıbəyli

AZƏRBAYCAN MƏCLİSİ-MƏBUSANINDA

24 nisan [aprel] iclası

(Keçən nömrənin axırı)

Sədr - Söz Rüstəmbəyli Şəfi bəyindir.

Şəfi bəy - Burada bazara 510 milyon manat pul buraxmaq kimi mühüm bir məsələ müzakirə olunur. Burası o qədər böyük bir məsələdir ki, onu böylə səthi keçmək olmaz. Bizim zənnimizcə, lazım idi ki, Maliyyə naziri, yəni Nəzarətin bir nümayəndəsi burada olub Məclisi-Məbusana ətraflı məlumat və izahat verəydi, ancaq ondan sonra biz bu məsələnin müzakirəsinə keçə bilərdik. Ona görə mən təklif edərdim ki, bu layihəyi-qanuniyyənin [qanun layihəsinin] müzakirəsi təxirə salınsın və Maliyyə naziri Məclisi-Məbusana, ümumiyyətlə əhvali-maliyyəimiz və maliyyə siyasətimiz haqqında müfəssəl məlumat versin. Öylə

olsa, əhali də bilər ki, pul nə üçün, nə surətlə və nə qədər buraxılır. Mən yenə təklif edirəm, məsələ təxirə salınaraq gələn iclasda müzakirə edək, nazir də bəyanat versin.

Sədr - Məbuslardan rica edirəm, danışmaq istədikdə, vərəqədə nə xüsusda söyləyəcəklərini qeyd etsinlər. Şəfi bəy söz istədikdə nə danışacağını bildirməmişdi. Şimdi çıxıb müəyyən təklif edir. Fəqət mən böylə təklifi qəbul edəmməm. Zira, Nizamnaməyə görə təklif o vaxt qəbul edilib rəyə qonular ki, əqəllən [ən azından] beş məbus tərəfindən imzalanmış olsun. Söz Muxtar Əfəndizadə-nindir.

[Muxtar] Əfəndizadə - Layihəyi-qanuniyyə barəsində bizim bir neçə su-alımız vardı. O suallardan bəziləri haqqında bəyanatçı əfəndi məlumat verdi. Bunları bir daha təkrara ehtiyac və lüzum yoxdur. Qaldı, bir məsələ də var idi ki, nə üçün Maliyyə naziri burada yoxdur ki, əhvali-maliyyəimiz haqqında məlumat versin. Bunu da Şəfi bəy dedi. Pulların bir qismi hələ Məclisi-Məbusan yox ikən, hökumət tərəfindən buraxılmışdır. Bir qismi də, Məclisi-Məbusan mövcud ikən kəsilmişdir. Əvvəla, Parlamandan izin olmadan hökumət heç bir vaxt pul kəsməməlidir. Üçüncü sualımız da məxaric haqqında idi. Burada ingilislərə 25 milyon manat pul verilməsi istənilir. Fəqət mən bilməm bu nə üçün verilsin. Poşlinmi [vergimi], həqqi-himayəmi, ya nə ad ilə verilsin. Mən təklif edirəm, bu vaxtadək kəsilmiş olan kağız pullar təsdiq edilsin. Amma mümkün olan qədər, yə-nidən pul kəsilməsi tərəfdarıyıq. Zira,

indi manatın kursu bir qəpik isə pul da-ima kəsildikdə 1 qəpikdən də aşağı düşür. Binaənileyh [ona görə], biz təklif edər-dik mümkün olan qədər təzədən pul kəsilməsin.

Sədr - Bir təklif var ki, Maliyyə naziri bəyanat verənədək, məsələnin müzakirəsi təxirə salınsın. Başqa təklif yoxmu? Yoxsa, son söz məruzəçinindir.

[Mustafa] Vəkilov - Mən bir məsələ haqqında məlumat vermək istərdim. Burada hökumət qabaqca 300 milyonmu, 390 milyonmu pul kəsmiş olduğundan bəhs olunur və denilir ki, bunu Parla-man təsdiq etməli idi. Bu, səhvdir. Çünki hökumət həman 300 milyon manatı Parla-man olmayan zaman kəsmişdir. Yəni, o vaxtki bütün ixtiyarlar ancaq hökumətin əlində idi. Saniyə [ikincisi], sual olunur ki, ingilislərə nə üçün pul verilmək istənilir. Mən deməliyəm ki, ingilislər bu məbləği bizdən borc istəyirlər və komisy-onun məlumatına görə, həman məbləğ ingilislər tərəfindən lazımı dərəcədə tə-min edilmişdir. Bir də sual olunur ki, nə üçün bəyanatdan ötrü nazir özü iclasa gəlməmişdir. Buna cavabən ərz edirəm ki, Bütçə və Maliyyə Komisyonu bu layihənin müzakirə ediləcəyini nazirə xəbər vermişdi. Fəqət mühüm işlər üçün iclas-ları olduğundan, nazir Məclisi-Məbusan iclasına gələ bilməmişdir.

Sədr - Təklif var layihəyi-qanuniyyə-nin müzakirəsi təxir edilsin. İki natiqə söz verirəm. Biri lehinə, digəri əleyhinə. Kim danışmaq istəyir? Danışmaq istəyən yoxdur, səsə qoyuram, kim məsələnin təxiri tərəfdarıdır, rica edirəm əlini qaldırsın. *(Əllər qalxır.)* Deməli, əksəriyyətlə məsə-

lənin təxiri haqqındakı təklif qəbul olunur. Bununla məsaili-yövmiyyə [gündəlik məsələlər] bitmiş olur. Fəqət, məclisi qapamadan əvvəl möhtərəm məbusların nəzəri-diqqətlərini bir şeyə cəlb edirəm. Komissiyalar [in] yüzdə doxsanı işləməyirlər. Adları əksəriyyəni kağız üzərində var, özləri isə əsla əsəri-həyat və fəaliyyət göstərməyirlər. Parlamanın qərarı ilə komissiyalar əzasının [üzlərinin] miqdarı iki qat artırılmışdır. Fəqət artırmaq daha da işi müşkülə salmışdır. Zira beş adamı yığmaq çətin idi. Şimdi on əzanı çağırmaq daha da müşkül olmuşdur. Dekabrdan bəri bu komissiyalar seçilmiş, fəqət, ancaq kağız üzərində qalmışdır, özləri işləməyirlər. Bir də Torpaq komissiyası üç dəfə iclasa yığılmamış olduğundan, nizamnaməyə görə ləğv edilmişdir. Fəqət bu vaxtdək hələ yeni əza seçilməmişdir. Ona görə, rica edirəm bu məclisdə məzkur [deyilən] komissiyaya namizəd göstərsiniz. *(Namizədlər göstəriləndən sonra vərəqələr yazılıb verilir. Sonradan katib vərəqələri oxuduqca, səs alanlar qeyd olunur. Vərəqələr oxunub qurtarır.)*

Sədr - Cəmi 42 vərəqə verilibdir. Komissiyaya keçən gərək 22 səsə keçsin. Seçkilərin nəticəsini oxuyun. *(Səs alanların ismi oxunur.)* Ən çox səs alanları oxuyun.

Kazımzadə *(oxuyur)* – [Cavad bəy] Məlik-Yeqanov 36, Heybətqulu [Məhəmmədbəyov] 32, Məhəmməd Əli Rəsulzadə 30, [Rza bəy] Qaraşarov 28, Əliheydər Qarayev 27, [Qərib Məhəmmədkərim oğlu] Kərimov 26, Ter-Azarov 26.

Sədr - Fəhlə Komissiyunda beş adam var idi. Beş üzv keçmiş olur. İndi istəyir-

siniz komissiyon üzvlərinin ədədini artırmaq, təklif var yeddi nəfər olsun.

Məhəmməd Əmin [Rəsulzadə] *(yerindən)* - Əksəriyyəti-mütləqə [mütləq çoxluq] alan nə qədərse, o qədər də keçsin.

Sədr - Fəhlə Komissiyonuna keçənlər bunlar oldu: [Cavad bəy] Məlik-Yeqanov 36 səsə, Heybətqulu [Məhəmmədbəyov] 32, Məhəmməd Əli Rəsulzadə 30, [Rza bəy] Qaraşarov 28, [Əliheydər] Qarayev 27, [Qərib Məhəmmədkərim oğlu] Kərimov 26, Ter-Azarov 26 səsə.

Sosialist bloku tərəfindən Məclisi-Müəssisən Seçki Komissiyonuna Camo bəy Hacinski əvəzinə Abbas bəy Atamalıbəyov təklif olunur. Ləvayehi-Qanuniyyə komissiyonuna [Qanun Layihələri komissiyasına] “Əhrar” fraksiyası tərəfindən Muxtar əfəndi Əfəndizadə, Aslan bəy Qardaşov yerinə təklif olunur. Bir də Sosialist bloku tərəfindən Ləvayehi-Qanuniyyə komissiyonuna Əhməd bəy Pepinov yerinə [Rza bəy] Qaraşarov təklif edilir.

Qaraşarov *(yerindən)* - Mən istəmirəm.

Sədr - Keçən 13 aprel tarixli iclasda erməni fraksiyası tərəfindən Çubaryan Maliyyə-Büdcə və Torpaq komissiyonuna, Ter-Azarov Ləvazimat, Papyan Məclisi-Müəssisən Seçki komissiyonu ilə İstizah [Sorğu] komissiyonuna təklif edilirlər. Hər gah, istəyirsiniz bunları da indi seçək, ya inki gələn iclasda.

Səslər - Gələn iclasda.

Sədr - Rica edirəm gələn iclasda seçki üçün hazır gələsiniz. Namizədlərin siyahısı dəftərxanada vardır. Oradan ala bilərsiniz. Bununla ruznameyi-müzakirət [müzakirə gündəliyi] bitdiyindən, məclisi qayıram.

(İclas saat 1 - 40 dəqiqədə qapanır.)

TÜRKİYƏYƏ TƏKLİF OLUNAN SÜLH ŞƏRAİTİ

Neçə gün əvvəl Müttəfiqlər tərəfindən Türkiyəyə təklif olunan sülh şəraitini bir vasitə ilə xəbər alaraq nəşr etmişdik. Bu kərə Osmanlı Teleqraf Ajansı-Millisinin nəşr etmiş olduğu sülh şəraiti maddələrini aşağıya dərc etməyə imkanını hasil olmuşdur. Təqdir ediləcəyi vəchlə [təqdir ediləcəyi kimi], bu şərait əvvəlki xəbərə nisbətən çox yüngüldür. Burada 25 illik kontrol maddəsi olmadığı kimi, İzmir ilə Vanın Fransa idarəsində olacağına aid dəxi bir maddə yoxdur. Ajansı-Millinin nəşr etdiyi maddələr bunlardır:

1) İstanbul və boğazlar Osmanlı idarəsində qalacaqdır. Ancaq boğazlar təhkim edilməyəcək [istehkamlarla möhkəmləndirilməyəcək], hər b və ticarət gəmiləri sərbəst keçəcəkdir.

2) Bəhri-səfid [Aralıq dənizi] ingilis, İtaliya və Yunanistanın qarışıq idarələri altında bulunacaq və müstəqil bir hövzə təşkil edəcəkdir.

3) Anadolu və Rumeli şəhərlərində türk və islam nüfusu [əhalisi] çox olan məhəllələr [yerlər] Osmanlı Hökumətinə ilhaq ediləcəkdir [birləşdiriləcəkdir]. Gümülcinə və Dədəağacda türk və islam ənasirinin [ünsürlərinin] fəzlə olmasından naşi [ötürü], Bolqarıstandan alınıb Türkiyəyə ilhaq üçün əhaliyə-məhəlliyəyə [yerli əhaliyə] müraciət ediləcəkdir.

4) Ruslardan işğal edilən üç sancaqda əhalinin arzuları üzərinə Türkiyəyə ilhaq ediləcəkdir. Ancaq Batum iskaləsindən [limanından] bütün Qafqaz Hökumətləri istifadə edəcəkdir.

5) Erməni hökumətinin ibqası [saxlanması] üçün kəndisinə kafi miqdarda ərazi veriləcəkdir.

6) İngilislər İraqı təxliyə edəcəkdir. Mosul, Bağdad və Bəsrə şəhərləri türk, ərəb və kürdlərdən başlı-başına bir idarə təşəkkül edəcəkdir. Şəttülərəb nəhrinin cənubundan Küveytə qədər olan ərazi ingilislərə tərk ediləcəkdir.

7) Bağdad şiməndifər [dəmiryol] xətti tərk və ingilislərə təslim olunacaqdır.

8) Fələstində ərəb və qismən yəhudi hökuməti təşəkkül edəcəkdir. Bunlara müşavir [məsləhətçi] əcnəbilər veriləcəkdir.

9) Suriya vilayətləri əğləbi-ehitmal [böyük ehtimalla] Osmanlı idarəsində qalacaqdır. Məməfih [bununla birgə], əhalinin rəyinə də müraciət ediləcəkdir.

10) Hicazın hüquqi-diniyyəsi məhfuz qalacaqdır və türk-ərəblər idarəsi altında bulunacaqdır.

11) Türkiyə Yəməni tərk edəcəkdir.

12) Türkiyə Misir və Süveyşdəki bütün hüququnu tərk etmişdir.

13) Hicazın istiqlalı təşəkkül etmişdir.

14) Trablus və Benqazi həvalisində [ətrafında] təşəkkül edəcək idarə müştərək heyətlə idarə olunacaqdır.

15) Avropa xilafət məsələsinə qarışmayacaqdır. Etilafiyun [Antanta dövlətləri] Osmanlı Hökumətinin bu haqq və hüququna ehtiram edəcəkdir.

16) Türkiyə Qıbrısı [Kipri] ingilislərə tərk edəcəkdir.

17) Türkiyə Krım və Azərbaycan, Qafqaz işlərinə qarışmayacaqdır.

18) Osmanlı idarəsində bulunan rum, erməni və yəhudilərə mütəsaviyyəni [bir-birinə bərabər] siyasi və idari hüquqları

veriləcəkdir. Qeyri-müsəlmanların hüquqi-məzhəbiyyələri mühafizə edilmişdir.

19) Kapitulyasyonlar ləğv edilmişdir. Məhakim [məhkəmələr] və zabitə [asayış] əcnəbilər yardımı ilə tənsiq ediləcəkdir [qaydaya salınacaqdır].

20) Düyni-ümumiyyə borclarından bir qismi tərk ediləcəkdir. Büdcənin müvazinəsi üçün 25 sənə möhlət haqqını haizdir.

21) Osmanlı Hökumətinin əsgəri 50 min nəfəri keçməyəcəkdir.

22) Türkiyədə bulunan şiməndifərlər [dəmiryolları], mədən, iskələ [liman] və sair inşaat üçün əcnəbi sərmayələri qəbul ediləcəkdir.

23) İstanbul, Batum və İzmir sərbəst liman olacaqdır.

TELEQRAF XƏBƏRLƏRİ

Fransa inqilab ərəfəsində

Lozanna - Parisdə fransız əməllərinin [fəhlələrinin] dəhşətli nümayişi vəqə olmuşdur. Bunlar, Klemanso kabinəsinin istefasını və Rusiya işlərinə müsəlləh [silahlı] surətdə müdaxilə etməməyi tələb edirlər. Sen-Antuanda və Cümhuriyyət meydançasında mitinqlər tərtib verilmişdir. Nətiqlər Fransa Hökumətinin siyasətini ciddi surətdə tənqid etmişlərdir. Kabinənin istefasına baxmayaraq, əməllərin nümayişi davam edir.

Səlanik - Parisdən xəbər verilir ki, Fransada ixtilal çıxarmaqla ittiham edilən Qilyom Qatmanı divani-hərb [hərbi məhkəmə] edama məhkum etmişdir.

* Kubanda müntəşir [nəşr olunan] “Utro Yuqa” qəzetəsi Lozannadan alınmış böylə bir teleqraf nəşr etmişdir:

Fransada inqilab hərəkatı getdikcə artmaqdadır. Viviani ilə [Albert] Tomas yeni hökumət təşkilindən acizdirlər. Paris, Marsel, Lion və sair bu kimi ticarət mənbələrində əməllərin nümayişi qurtarmayı. Fransada ümum əməllərin tətil edəcəyi qəviyyə [güclü surətdə] zənn edilir. Bu inqilab ən sol sosialistlərin şüarı ilə qalxmışdır. Məlumatlı dairələrdən verilən xəbərlərə nəzərən, Fransa dəhşətli inqilab və üsyan ərəfəsindədir.

Paris - Bolşevizm lehinə təbliğatı ilə ittiham edilən və Fransada üsyan qalxızmaq istəyən neçə nəfəri hökumət 5 ildən 8 ilədək kürək cəzasına [katorqaya] məhkum etmişdir.

Vyana Almaniya paytaxtı

Zürixdən “Jurnal”a yazılır:

Avstriya Xariciyyə naziri Otto Bauer firqə başçıları və hökumət üzvləri hüzurunda Avstriyanın Almaniya ilə ilhaq edilməsi [birləşdirilməsi] barəsində Almaniya Hökuməti ilə müzakirətdə bulunduğunu ərz etmişdir. Əsasən, bu məsələdə razılıq əmələ gəlmişdir. Bu günlərdə gömrük, maliyyə və ticarət şəraiti [şərtləri] də qəti surətdə həll ediləcəkdir. Vyana böyük Almaniyanın paytaxtı olacaqdır. Danışiq növbətlə gah Vyana, gahi Berlində olacaqdır.

Bavariyada

Kopenhagen xəbər verilir ki, aprelin 5-də Bavariyada Şura Cümhuriyyəti elan edilmişdir. Spada Erzberqerə bu xəbərin doğru olduğunu bildirlər. Həman xəbərdə denilir ki, spartaklar Parlaman imarətini işğal etmişlərdir. Münxendə bir neçə mitinq vəqə olaraq, bunların birində yeni cümhuriyyət elan edilmişdir. Müs-

təqil sosialistlər spartaklara qoşulmuşlardır. Bir neçə nöqtələrdə kəndçilər yığışib Münxenə gəlməyə qərar qoymuşlardır.

Nemeslər hazırlaşirlar

Polyaklar xəbər verirlər ki, Sileziyada almanlar ləvazimati-hərbiyyə və zirehli parovozlar hazırlayırlar.

Macarıstanda qarğışalıq

Kopenhagen - Peştədən xəbər verildiyinə görə, hərbi komissar Poqan istefa vermişdir. Qırmızı ordu burjuazlar ilə kommunistlər arasında olan mübahisətdə [mübahisələrə] müdaxilə edir. Qərbi Macarıstan qubernatoru həbsə alınmışdır. Vyana dan bildirilir ki, Avstriyanın almanlarla məskun hissələrindən Vyana külli bolşeviklər gəlmişlərdir. Aprelin 6-da Macarıstanda böyük nümayişlər vəqə olmuşdur.

* Tiflis qəzetələrinə bu məzmununda teleqraflar çəkilmişdir:

- Kolçak 25 min nəfər bolşeviklərdən əsir tutmuşdur. Birinci Bolşevik ordusu Qomeldə ukraynalılara təslim olmuşdur.

- Bolşeviklər Vilna [Vilnüs] şəhərini qeyb etdiklərinə iqrar [etiraf] edirlər. İngilis qoşunları Murman cəbhəsində güclü bolşevik dəstəsini tutmuşlardır.

London - İki gün bundan əvvəl bolşeviklər Arxangelsk cəbhəsində ciddi həmləyə keçmişlərsə də, onların həmləsi dəf edilmişdir. Müttəfiqlərin tələfatına nisbətən bolşeviklərin tələfatı çoxdur.

Finlandanın Rusiyaya hücumu

Moskva - Finlanda müntəzəm qoşun-

ları Rusiya Cümhuriyyətinin sərhədini keçərək Olonets dairəsində şura qoşunları əleyhinə müharibə açmışlardır. İngilis simsiz telqrafının məlumatından anlaşılır ki, Finlanda qoşunlarının hərəkatı-hərbiyyəsi ilə Etilaf [Antanta] dövlətləri qoşunlarının rabitə və əlaqəsi vardır. Finlanda qoşunları daxil olan oblastlarda onlar irticapərəstləri və sair bolşevik əleyhinə olan ünsürləri silahlandırır, Şura Hökuməti əleyhinə sövq edirlər. Rusiya əmələ və kəndçiləri aşkar görürlər ki, Finlanda hökuməti Finlanda əmələ və kəndçilərini meydanı-hərbə göndərərək, onları qanlarını axıtmağa vadar edirlər. Müttəfiqlərin cahangir [imperialist] hökumətləri Romaniyada boyarlar hökumətinə kömək edərək Romaniya millətini inqilabçı Macarıstana və Ukraynaya göndərirlər. Eyni zamanda, Polşada irticapərəst hökuməti saxlayaraq, Müttəfiqlər, Polşa əmələ və kəndçilərini qonşu Rusiya Cümhuriyyəti əleyhinə göndərirlər. Müttəfiqlər Finlanda camaatının arzusu-na xilaf olaraq, indiki Finlanda Hökumətinə müavinət [kömək] edirlər. Şura Hökuməti öz istiqlalıyyətini təmin etmədikcə, silahı əlindən buraxmayacaqdır. Şura Hökuməti Finlanda qoşunlarının bu xürcuna [hücumuna] etiraz edir və ümidvərdir ki, axirüləmr [axırda] fin milləti düşünər ki, hökumətin bu qərəzkarənə siyasətinə bir intəha [son] verilməlidir.

SÜLH ƏTRAFINDA

Sülh Konfransındakı ixtilaf barəsində Almaniyanın rəyi

Bəzi Berlin qəzetələrinin məlumatına nəzərən, Almaniya bu rəydedir ki, Sülh

Konfransında İtaliya ilə müttəfiqləri arasında vəqə olan ixtilaf Versalda Almaniya nümayəndələri ilə Müttəfiqlərin danışıqına heç də icrayi-təsir etməz. İtaliya nümayəndələrinin Sülh Konfransından gəlmələri münasibətilə Müttəfiqlərin Almaniya ilə danışıqına girişməyəyi barəsində fikir etməyə də əsas yoxdur. Gözlənir ki, Almaniya sülh nümayəndələri Versala varid olacaqdırlar [gələcəklər]. Çaharşənbə ya pəncşənbə [çərşənbə yaxud cümə axşamı] günü Müttəfiqlər bunlara sülh müahidənaməsi [sazişi] təqdim edəcəklərdir.

Almaniya cavabı barəsində

Parisdə əfkari-ümumiyyə [ictimai rəy] böylədir: Almanlar istəyir ki, bu axır vaxtlarda Müttəfiqlər arasında müşahidə edilən ixtilafdan istifadə etsinlər. Almanlar sülh maddələrinin bəzilərinə ya riza göstərməyir, yaxud müahidəni [sazişi] imzadan imtina edirlər. Böyləliklə, Müttəfiqlər müşkül bir vəziyyətdə qalmış olacaqlardır. Məlumdur ki, ümdə təkliflər müzakirə edilmişdir. Yalnız bu müzakirə hərbiyyə nöqtəyi-nəzərindən olmamışdır. Foş çoxdan bəri hərbi planının da qeydini təklif edirdi. Foş istəyirdi ki, Üçlər Şurasında siyasi və iqtisadi məsələlərlə bərabər, bu məsələ də müzakirə edilsin.

Böyləliklə, üç səbəb vardır ki, Vilsonun mayın 20-də gətməsinə mane olur və o üç səbəb də bunlardır:

- 1) Müttəfiqlər İtaliyasız sülh əqdə [imzalaya] bilərmə?
- 2) Müttəfiqlər Yaponiyasız sülh əqdə bilərmə?
- 3) Müttəfiqlər Almaniyasız sülh əqdə bilərlərmə?

İstanbul – Parisdən buraya xəbər verilir ki, fransız saldatları ilə Almaniya saldatları arasında kiçik müsadimədən [toqquşmadan] başqa, Qərb cəbhəsində Almaniya məntəqəsində heç bir əməliyyati-hərbiyyə vəqə olmamışdır.

Almanlar sülhnaməni imza etməyirlər
“Exo de Pari” qəzetəsi yazır ki, 48 saatdan sonra, Almaniya sülh nümayəndələri tərəfindən müahidənin [sazişin] imza edilib-edilməyəyi aşkar olacaqdır. İsveçrədən xəbər verirlər ki, almanlar sülh müahidənaməsini imza etmək fikrində deyildirlər.

Ferenbaxın nitqi

Almaniya Milli Məclisi rəisi Ferenbax Kresburqda məclisdə demişdir ki, Almaniya tərəfindən sülh müahidənaməsinin imza edilməməsinin nə qədər vəxim [təhlükəli] nəticələr verəcəyini biz düşünüb bilirik. Amma bununla bərabər, yenə müahidə imza edilməməlidir. Zira, əsirlərdən düşmənlər əlində olduqca, düşmənlər ablukanı [blokadanı] ləğv etmədikcə, Dansiq və Saar hövzəsi düşmənlər əlinə keçdikcə, biz sülhü imza edəmməyiz. Əlbəttə, hökumət və Parlaman bununla öhdəsinə böyük bir məsuliyyət götürür. Fəqət hökumət və Parlamanın arxasında da Almaniya milləti durur. Bizə tələqqi edilən [qəbul etdirilən] sülhü qəbul edə bilməyiz. Biz heç bir zaman qul olmaq istəmiriz.

DAĞISTAN ƏHVALI

Könüllü ordunun məğlubiyyəti
Xariciyyə Nəzarəti cəbhədən böylə bir rəsmi məlumat almışdır:

“Teymurxanşura, 1 may. İnquş, osetin, qabardin və gürcü müttəhid [birləşmiş] qüvvələri ilə Narzan altında Könüllü ordu qəti surətdə məğlub edilmişdir. 4 top, 21 pulemyot, 500 tüfəng və bir çox mühimmat [hərbi ləvazimat] alınmışdır. Şayiata [şayialərə] görə, Qroznı çeçenlər tərəfindən işğal edilmişdir.”

Kuban Radasının teleqrafı

Kuban Radası tərəfindən Dağıstan Hökumətinə böylə bir teleqraf göndərilmişdir:

“Cənubi hökumət təşkilatlarının fəderasiya əsasında birləşmələri məsələsi haqqında Kuban Radasının 13 fevral tarixli qərarına əməl etməkdən ötrü, göstərilən oblastların [vilayətlərin] nümayəndələr konfransı köhnə qayda ilə mayın 5-inə təxir edilmişdir. Bu çağırılacaq konfransda Dağıstan Hökumətinin iştirak edib-etməməsinə xəbər verməni xahiş olunur. İştirak etmək xahişində olsanız, göstərilən müddətə qədər Yekaterinodara [Krasnodara] gəlməkdən ötrü 2 və ya 3 nümayəndə intixab edib [seçib], teleqraf-la onların adlarını və familiyalarını, nə xidmətdə olduqlarını xəbər veriniz. Konfransın məşğuliyyət məramnaməsi bu yaxınlarda sizə göndəriləcəkdir.

İmza etdi:

*Kuban Nahiyə Hökuməti rəisi:
Somkov.”*

Bizə məlum olduğuna görə, həmin bu teleqraf ümumi müzakirədən ötrü Dağıstan Hökuməti tərəfindən Zaqafqaziya Konfransına daxil ediləcəkdir.

* Dağıstan dəmiryolunda tətillər davam edir.

* Bu axır vaxt Teymurxanşura üzərində naməlum aeroplanlar görünməkdədir.

TÜRKİYƏDƏ

Ərzurum vilayəti nə haldadır?

Ərzurumda çıxan “Al bayraq” qəzetəsi vilayətin halını təsvir edən bir məqaləsində əhvalı xülasə edərək sayır ki:

1) İslam və türk nüfusunun [əhəlisinin] yarısı öldürülmüş, qəsəbə və köylərin böyük bir qismi təxrib edilmiş [dağıdılmış], vilayət başdan-başa bir yangın yerinə döndərilmişdir.

2) Hökm sürən səfalət ürəklər yaxacaq dərəcədədir. Hökumətin yardımından ziyadə Qars və həvalisi [ətrafı] ilə yapılan ticarət bir qisim xalqın üzünü güldürmüş, bir az toxum, yeyəcək və heyvanat tədarüku imkan daxilinə girmişdi. Bununla bərabər, şimdiyə qədər əkilən toxumun yüzdə 30 qədərini də baharda zər’ ediləcəyi [səpiləcəyi] fərz olunarsa, gələcək sənəki məhsuldan nüfus [əhəli] başına sənədə 50 kilo isabət edə biləcəyi [düşə biləcəyi] yapılan istatistik müfəddindən [mənasından] anlaşılır. Şu halda, önümüzə daha böyük fəlakət vücut bulmaqdadır. Hər nə mümkünə yapılaraq, bahar zər’iyyatını [səpinini] çoxaltmaq xüsusu təmin edilməzsə, gələcək sənə qorxunc bir səfalətə məruz qalacağımız şübhəsizdir. [Məclisi]-Məbusanca təxsis edildiyini [Parlament tərəfindən ayrıldığını] minlərcə dəfə qəzetələrdə oxuduğumuz beş milyon hələ ənqa mahiyyətini mühafizə edir. Bilməyiz, bu para nə zaman və nərgəyə sərf ediləcək.

3) Bələdiyyələr hənz işə başlamamışdır. Xarab olan qəsəbələrin, köylərin emarı, ehyası [canlandırılması] üçün hənz bir proje yapmaq imkanı hasil olmamışdır.

4) Nafiə [abadlıq, quruculuq] vəzifələri möhməldir [tərk edilmişdir, başlı-başına buraxılmışdır] – nə para vardır, nə qol...

5) Maarif işlərində də burası üvey [ögey] övlad müamiləsi [rəftarı] görmək-də bərdəvamdir [davam edir]. Hərbdən əvvəl mövcud olan 200-ə yaxın məktəbdən məhəllinin [yerli camaatın] hümməti ilə bir-iki ibtadi açılmışsa da, onların da müəllimlərinin aylardan bəri maaşları verilməməkdədir. Bu sonki ciddən hal düşünməyə layiq qərib[ə] bir vəziyyət ehdas edir [meydana gətirir]: Əcəba məktəbə ehtiyacımız olmadığınıamı qaneyiz?

6) Banka yox, ayda bir posta ancaq gələ bilir. İstanbul və sair ticarət mərkəzləri ilə müvəsilə [rabitə] kəsilmiş kimi bir şey. Bu hala baxaraq iqtisadi vəziyyəti təyin etmək müşkül olmaz, zənnindəyiz. Başqa dövlətlərdə hər bə məntəqələrinin emarına, ehyasına sərf edilən hümmətlər, qeyrətlərlə paytaxtımızda hökm sürən laqqırdı qovğalarını göz önünə gətirincə, məyus olacağımız gəlir. Tariximizin acı bir hökmü könlümüzü dağlayır. İstanbul hər zaman dişrələrin [ucqarların], xassətən [xüsusilə] Anadolunun səfalətləri, dərdləri qarşısında laqeyd qalmışdır. Bu qədər fəlakətdən sonra olsun, o qara hökmün dəyişdirilməsini bəkləmək haqqımız deyildir?

Trabzon həvalisinin müqəddəratı

“Millət” qəzetəsi Trabzon həvalisi rumlarının Pontus səltənəti haqqındaki

rumların müddəyyatını [iddialarını] bərvəchi-ati [aşağıdakı kimi] qeyd edir:

Müxtəlif millətlər tərəfindən iddiaiyə hüquq zimmində vüqu bulmaqda olan təşəbbüsət miyanında [haqq iddiası çərçivəsində göstərilən təşəbbüslər arasında] ən ziyadə şayani-diqqət [diqqətəlayiq] və şayani-diqqət olduğu qədər də gülünc olanı “Pontus” namını taqınan [adını alan] Qara dənizli bəzi rumların hərəkətidir. Batum, Trabzon və Canik və Oltunu ehtiva etmək üzrə heç bir haqqi-məşruaya [qanuni haqq] istinad etməyən müəzzəm bir dövlət təşkilinə mətuf olan [yönələn] bu təşəbbüsət son günlərdə kəsbi-vüsət eyləmişdir [genişlənmişdir]. Kəndi amali-xəsisələrini [alçaqca məqsədlərini] tətmin üçün sahibi-haqq olan digər bəzi millətlər sırasında əxzi-mövqe edən [yer tutan] pontuslular əxirən [axır vaxtlarda] Sülh Konfransına tövdi [təqdim] eylədikləri bir müxtirədə [yazılı qeyddə] 700 min rumun müxəyyəl [xəyali] imperatorluq ölkəsində yaşamaqda olduğunu iləri sürdükdən sonra, masal [nağıl, əfsanə] qəbilindən bir taqım hüquqi-tarixiyədən bəhs edirlər. Halbuki, şəraiti-hazirədə zamanımızda yunanlıqla heç bir əlaqəsi olmayan, olmasına əsasən mümkün olmayan bir məmləkət varsa, o da Qafqaziya və bununla məhdud [sərhəd] olan Trabzon vilayətidir. Filvaqe [doğrudan da], vilayəti-məzkurə [adı çəkilən vilayət] ilə Canik livasının [sancağının] nüfusi-ümumiyyəsi [əhalisinin ümumi sayı] 1.516.249 miqdarında olub, bunun 1.187.078 qismi sırf islamlardan ibarətdir. Demək olar ki, nüfusi-müslimə ümum əhalinin yüz[də] 78 miqdarını təşkil etməkdədir. İslam, erməni və sair milliyətlər miyanında [ara-

sında] əxzi-mövqe edən rumlar isə pək cüzi miqdara baliğ olmaqdadır [çatmaqdadır]. Həqiqət bu dərəcə sərih və vazeh ikən, dürlü-dürlü təşəbbüsətla Pontus dövləti-müxəyyələsindən [xəyali dövlətdən] bəhs etmək həm gülünc və həm də haqq naminə eyibdir.

Bu xüsusda o həvali [o yerlərin] müsəlmanları tərəfindən İstanbul qəzetələrində protestolar dərc edilmişdir ki, misal olaraq lazistanlıların teleqrafnaməsini dərc edirik:

Lazistan mühafizəyi-hüquqi-milliyə [milli hüquqların qorunması] heyəti tərəfindən məqami-sameyi-sədarətpənahiyyə [Baş nazirin uca hüzuruna] kəşidə qılınan [çəkilən] teleqrafnamənin surətidir:

Bu gün bütün dünyanın sülh və fəlahi [nicəti] ehzar olunmaq [hazırlanmaq, əmələ gətirilmək] üzrə Parisdə iniqad edən [toplaşan] Sülh Konfransı ətrafında yunan, Qara dəniz rumlarına mənsub ezam qılınan heyətlər təğyir və təhrifi-həqayiqə qiyamla [həqiqətləri dəyişdirməyə və təhrif etməyə çalışmaq], Trabzon və həvalisinə və xüsusilə livamız bulunan Lazistan sancağına hakim qılınacaq batil müddəyyatda [iddialarda] bulduqları şayiəsi kiçik və böyük livamız xalqını həyəcəndə buraxmış, məəmlühəqat livamızda məskun [sancağımıza daxil olan ətraf ərazilərlə birgə bu sancaqda yaşayan] əhali ümumiyyətlə islam ikən, qismən müsafirətən [qonaq qismində] bulunan 100 ilə 300 [100-300 arası] rumun hakimiyyəti altına girmələri hürriyyəti-miləl qaideyi-ədələtinə münafidir [millətlərin hürriyyəti haqqında ədalətli qaydaya ziddir]. Qara dəniz səvahlində [sahillərində] əhaliyi-islamiyəyə nisbətə nüfusları əqəlli-qəlil ra-

dəsində [azdan da az dərəcədə] bulunan və heç bir surətlə haqları olmayan rumların böylə açıqdan-açığa tələbi-hakimiyyətləri calibi-diqqətdir [diqqəti cəlb edir]. Sülh və sükuni-bəşəri təminə çalışan Dövləti-Etilafiyə əzimi-ricəlinin [Antanta dövlətlərinin böyük dövlət adamlarının] hüquq və qəvaidi-insaniyyəyə münafi [bəşəri hüquq və qaydalara zidd] qərarlar ittixaz etməyəcəklərinə [qəbul etməyəcəklərinə] əmin bulduğumuzdan, bir dəqiqə lisanlarından düşürmədikləri ədalətlərinə intizar edir və hakimiyyəti-Osmaniyyədən başqa heç bir idareyi-hökuməti qətiyyəqəbul edəmməyəcəyimizdən, bu arizuyi-ümumiyyəti-milliyənin [ümumi milli arzunun] əksinə veriləcək müqərrəratın [qərarların] əlim fəcayələr tövlid edəcəyi [kədərli faciələr meydana gətirəcəyi] cəhətlə, bu həvalidə saheyi-tətbiqi qabili-imkan olmadığını [təbiiq edilməsi mümkün olmadığını] qətiyyəqəbul və müttəhidən [birgə] elan edirik.

RUS TİCARƏTİNİN TARİXİ

- 4 -

Otuzuncu illərdə əcnəbi sularında üzən gəmi və vaporların ancaq 14 yarım faizi rus tacirlərinə mütəəlliq [aid] idi. Bununla belə, ədədcə hamıdan az olan rus gəmiləri əcnəbi iskalələrində [limanlarında] özləri özgələrgə göstərdiyi qədər mehmannəvazlığa [qonaqpərvərliyə] rast gəlməyirdilər. Bunlardan iki qat gəmi xəracatı alınaraq tələb olunurdu ki, ancaq rus malları daşınlar.

Dəniz ticarətində əvvəlki kimi ingi-

lislər və quru yol ticarətində də almanlar birinciliyi qazanmışdılar. Almanların Rusiyadan apardığı şeylər – taxıl, kətan, meşə, piy, dəri və donuz tükü olub, qismi-əzəmini [böyük hissəsini] ingilis, Hollandiya və Firəngistana göndərildilər.

Lakin dəniz ticarətinin ən böyük tərəqqisi Qara dəniz səvahlində [sahillərində] vəqə olmuşdur. Bu vaxtlar rus dövləti Qara dənizin bir çox cəhətinə malik olub, ən işlək bugünkü Ades [Odessa] iskləsinə də təmir etdirdi. Bu gündən sonra rus ticarəti Əqsayı-Şərqdə artıcaq şöhrətəyab olur [Uzaq Şərqdə çox şöhrət qazanır].

Qırxıncı illərdə rus malının həm bahalıqından, həm də davamsızlığından bir çox şikayətlər olur. Fabrikaçılar “həmyəçə tarifə” istinadən işin nizamı üçün heç də çalışmayırlar. Bunun müqabilində ağır gömrüklə gətirilmiş əcnəbi malları bahalıq baxılmayaraq əhali tərəfindən hüsn-rəğbət qazanır. Odur ki, qaçaqçılıq (kontravətçilik) ticarətçilər arasında kəsb-i-şöhrət edir [şöhrət qazanır]. Banklara pul verib faizlə saxlatmaq həvəsi camaat arasında müşahidə olunur. Bunun da ümdə səbəbi o vaxtlar rus banklarının böyük faizlə (hətta Yevropa banklarından da artıq) pul saxlamasıdır. Odur ki, bu banklarda rus əhalisi ilə bəhəm yevropalılar da pul saxlatmağa həvəslənirlər. Bununla belə, saxlanılmış pullardan ki, o vaxtlar 200 milyon keçmişdi, istiqraz tərifi ilə [borc kimi] götürüb istifadə edən nə ruslardan və nə də yevropalılardan heç kəs tapılmayıb. Buna çarə etmək üçün saxlanılmış pullara 4 yarım və istiqraz üçün də 5 yarım faiz qoyulur. Bainhəmə [buna baxmayaraq], yenə

istiqraz həvəşçiləri tapılmayıb. Axırüləmr [axırda], hökumət illərcə bəkar qalmış bu pulları dəmiryollarına və sair dövlət məyətacına [ehtiyaclarına] sərf etməyə məcbur olur.

Bunların hamısından artıq rus ticarətinə mümaniət [manəçilik] göstərən bir məsələ var idisə də, bu da kəndlilərin mülkədarlar əlində əsir və zəlil bir halda yaşamaları idi. Bunun əvvəlinci zərəri bu idi ki, kəndlilərin ağa mülkündən kənar getməyə ixtiyarları olmadığı üçün boş yerlər başına qalıb, müddətlərcə abad olunmayırdı. Sulu, məhsuldar, meyvəli yerlər də istifadəsiz qalırdı, əkilməyirdi, biçilməyirdi. Daha əskimiş və hər yerdən qovulmuş mübadilə üsulu əsir kəndlilər arasında davam edib dururdu. Kəndlilərin azadə zəhmətkeşliyinə böyük bir sədd çəkilmişdi. Zira, buna kənd sahibləri dvoryanlar mane olurdular. Sair əsnaf arasında rəvac tapmış rus malları ümum rus kəndliləri arasında rəvac tapa bilməyirdi. Zira kəndlilər dvoryanlar çəngalında [caynağında] müflis bir hal ilə yaşayırdılar.

Xülasə, 40-50 milyon kəndlilərin böylə əsarəti rus sənaye və ticarətinin rəvişinə [inkişafına] böyük bir müxil [xarab edən, ziyan verən ünsür] kəsilib getmişdi.

Bu macərə rus tacdarlarını [hökmdarlarını] düşündürsə də, lakin kəndliləri azad etməyə İkinci Aleksandrdan başqası cürət etməmişdi. Bunun fərmanı ilə 1861-ci ildə kəndlilər azad oldu. Həman gündən zəmanəmizə qədər rus ticarəti Yevropa ticarətinə oxşar bir ticarət olub, daha irəliləmək məqsədində bulunursa da, mənhus [uğursuz] Yevropa müharibəsi bunun təməl və rüşsinə [kökünə] qədər titrədir, üzqoşlu çevirir. Bundan

sonra, rus ticarətinin başına nə gələcəkdirsə, onu Allah bilir. Lakin kəndlilərin azadəliyi nə payədə [nə dərəcədə] rus ticarətinə sirayət etmişdir, bunu bilmək üçün gələcək məqaləyə müraciət buyurula.

Kəndlilər azad olar-olmaz, rus ticarəti üçün ən parlaq bir dövr açılır ki, həman heç bir əsr və qərinələrdə müşahidə olunmamışdır. Rus məişətinin hər cəhətinə sirayət etmiş bu fəqərə [hadisə], ticarətə də böyük bir təkan vurub, bina və təməlinə qədər lərzənak qıldı [yerindən oynatdı]. Təbii olaraq, kəndlilər azadələyinin birinci təsiri ziraət [kənd təsərrüfatı] işlərinə oldu. Kəndlilərin müftəcə zəhməti ilə mənfəətbərdar olmuş bəyzadələr kəndlilərin azad olması münasibətilə muzd və ücrətlə qabaqki kimi işi görə bilməyib, ziraət işlərini daraltdılar. Az yer əkdilər və az da qaramal saxladılar. Bunun müqabilində kəndlilərin əkin işləri çox sürətlə parıldayıb, mülkədarları yarı yolda qoydu. Taxıl və kartof məhsuləti ildən-ilə artmağa başladı.

O vaxtlar muzduruluq ücrəti ərzan [az, ucuz] olduğu üçün əl zoru əvəzinə ixtira olmuş makinaları alıb işlətməyə hələ mülkədarlar həvəslənməyirdilər. Əkin yerləri aramsız hər il əkildiyi üçün axırda qüvvətdən düşüb məhsulu getdikcə azaldır. Bu biri cəhətdən Amerikadan gətirilmiş taxılın qiyməti ucuz olduğu üçün rus taxılı da tənəzzülə başlayır. Ancaq bu tənəzzüldən sonra rus ziraətçiləri yeni ixtiraatla[ra] meyl və rəğbət göstərməyə məcbur olurlar. Yeri gah əkib, gah dincəltmək, quraqlıqda sulamaq, çürük peyinlə qüvvətləndirmək, qüvvətli mal və makina ilə iş görmək və bunlar kimi məhsuləti artırmağa bəis olan bir çox

tədbir ittixaz olunur [tədbirlər görülür]. Bunun nəticəsi olaraq taxıl məhsuləti böyüyür. Amma, bainhəmə [bununla birgə], indiki günlərə qədər Yevropa məhsulətindən az olur. Məsələn, Rusiyada bir desyatin yerdən 39 put taxıl hasil olduğu halda, Almaniyada 78 və ingilisdə də hətta 123 put hasil olur. Rusiyanın cənub tərəfindəki boşluqlar (həman boşluqlar ki, orada bir vaxt köçəri qaratçılıqların qorxusundan slavyanlar dayanamayıb şimala doğru qaçırdılar) əlan [indi] azadə kənd mühacirləri ilə məskun və münbitdir. Bu gün o qaratorpaqda min desyatinlərcə yer əkilib, taxılı ilə rus əhalisindən başqa, bir çox əcnəbi tayfaları da doyurulur. Bu yerləri daha sürətlə abad etmək üçün bir çox yeni dəmir yolları çəkilir. 1901-ci ildə tamam rus dəmir yollarının uzunluğu 60 min verst olmuşdur.

Kəndlilər azadəliyinin böyük bir təsiri də mədəniyyət [mədəniçilik] işlərinə olmuşdur. Həştadını illərdən bəri Ural və Sibir cəhətlərində qızıl, ağ qızıl və gümüşün təhsili [hasil edilməsi] şiddətli bir sürətdə artmışdır. Bu vaxtlar Rusiyanın cənub tərəfində daşkömür mədənləri kəşf edildiyi üçün daşkömürə möhtac olmuş zavodların ədədi gün-gündən artır.

Fərhad Ağazadə

İRAN HAQQINDA

İstanbulda bulunan İranın Balkan hökumətləri nəzdinə məmur səfiri Mirzə Əliəkbər xan Bəhmən həzrətləri İran haqqında İstanbul mətbuatına aşağıdakı bəyanatı vermişdir:

“İran əhvali-ümumiyyəsi fəvqələdədir. Bu da Müttəfiqlər lehinə mühafizə etdiyimiz bitərəfiy-xeyrixahidən [xeyrixah bitərəflikdən] irəli gəlmişdir. Məmləkətimiz əcnəbi əsgərlərin istilasından xeyli iztirab çəkmişdir. Bir çox şəhərlər və qəsəbələr tamamilə xarab olmuşdur. İran bitərəf olmaqla bərabər, feilən [əməli surətdə] hər bə iştirak etmişdir. Çünki nətəyici-müxasimatdan [düşmənciliklərin nəticəsində] müharib [savaşan] bir hökumət kimi düçari-zərər olmuşdur. Binaənileyh [ona görə], düçar olduğu zərərlərin ərazisini istila edənlər tərəfindən təmir və təzmin [kompensasiya] edilməsi müqtəzay-ədələtdir [ədələtə uyğundur]. Xariciyyə nazirimizin rəyəsətində bulunan bir İran heyəti-məxsusəsi [xüsusi heyəti] mətəlibimiz [tələblərimizi] Sülh Konfransına tövdi [çatdırmağa] və izaha məmur edilmişdir. Ənənəvi rəvabiti-müxadinət [dostluq telləri] ilə İrana mərbut [bağlı] olan ingilislər məmləkətə hər zaman gərək mali, gərək iqtisadi müzahirət [köməklik] və müavinətdə bulunmuşlardır. Bundan başqa, işğalları altında bulunan vilayətlərdə tamamilə alicənabanə bir təzi-hərəkət ixtiyar etmişlərdir. Şimali İranda rus zabitə [asayiş] təşkilatı tətili-mövcudiyət etmişdir [mövcudluğunu dayandırmışdır]. Cənubda ingilislər mühafizəyi-asayişini bizə bizim məmurlarımıza tövdi etmişlərdir [tapşırımlar]. Tamamilə tənsiq edilmiş [qaydaya salınmış] olan jandarmamız öhdəsinə mövdu' [tapşırılmış] vəzifəni behəqq [layiqincə] ifa etməkdədir. Vüquatişqavətkaranə [quldurluq hadisələri] tək-tük vüqu bulmaqdadır. Bundan başqa, qəvanini-əsasiyyəyə müstənid islahati-ictimaiyyə [əsas qanunlara (konstitusiyaya)

istinad edən ictimai islahatlar] tətbiq etmək üzrəyiz. Əmn və səlaməti-ümumiyyəni [ümumi asayiş və salamatlığı] mühafizə xüsusundakı ləyaqət və iqtidarlarımızı təsdiq edən Dövəli-Etilafiyə [Antanta dövlətləri] bizə müzahirət [köməklik] göstərməkdədirlər. Vüsuquddövlə Kabinəsi bolşevikliyin İrana mən'i-düxul və tərəşşühü [daxil olmasının və sızmasının qarşısının alınması] üçün tədabiri-şədidə ittixaz etmişdir [şiddətli tədbirlər görmüşdür]. Hüduv kafi miqdarda əsakir [əsgərlər] tərəfindən kamali-diqqətlə mühafizə edilməkdədir. Ərazimizə girməyə müvəfəq olan bolşevizm propaqandaçıları tamamilə tərd və təbid edilmişdir [qovulmuş və sürgün edilmişdir]. Əsasən, İran bir ziraət [kənd təsərrüfatı] məmləkəti olduğundan, bolşevizm təxribatına sinai məmləkətlər [sənaye ölkələri] qədər məruz deyildir. Ciftçi [cütçü] və əshabi-əmlak [mülk sahibləri] məhsulati-ərziyyədən [torpağın məhsullarından] müştərəkən istifadə etməkdədirlər. Ordu hökuməti-mərkəziyyənin əmrlərini sədaqətlə ifaya daima hazır bulunmaqdadır. Bütün Müttəfiq hökumətlərlə münasibətimiz fəvqələdədir. Bolşeviklərin işğalı altında bulunan həvalidə [yerlərdə] Etilaf [Antanta] təbəəsinin müdafiəsini bizim siyasi məmurlarımız dəröhdə etmişlərdir [öz öhdələrinə götürmüşlər]. İranın mədəniyyəti-qədiməsi və düçar olduğu müzahim və məşəqq həsəbi ilə [manəələr və çətinliklər səbəbi ilə] atiyən [gələcəkdə] millətlər arasında istehqəq etmiş [haqq qazanmış] bulunduğ müvqeyi ehraz edəcəyini [əldə edəcəyini] qəviyyəni [möhkəm surətdə] zənn edirəm.”

* * *

VÜKƏLA ŞURASINDA [NAZİRLƏR KABİNETİNDƏ]

- Daxiliyyə nazirinin səfərbərlik məxaricatı üçün məbləğ təxsis [ayrılması] haqqındakı məruzəsindən sonra qət edilmişdir [qərara alınmışdır]:

20 milyon fonddan avans təriqi [yolu] ilə Daxiliyyə Nəzarətinə 25 min rublə buraxılsın.

- Hərbiyyə nazirinin hökumət nəzdindəki süvari qoşunu xidmətçiləri haqqındakı məruzəsindən sonra qət edilmişdir:

Nazirin məruzəsi təsviblə [bəyənilməklə], tapşırılsın ki, təsdiq üçün Məclisi-Məbusana idxal etsin.

- Daxiliyyə nazirinin Cavad qəzasında sərhəddar [sərhədçi] təşkili haqqındakı məruzəsindən sonra qət edilmişdir:

20 milyon fonddan 200 nəfərlik sərhəddarlar təşkili üçün Daxiliyyə Nəzarətinə 62400 rublə buraxılsın.

- Ərazi naziri vəzifəsiylə müvəzzəf [vəzifəsini daşıyan] nazirin çəyirtkə və çöl siçanları ilə mübarizədən ötrü 160 min rublə təxsis edilməsi haqqındakı məruzəsindən sonra qət edilmişdir:

20 milyon fonddan istənilən para buraxılsın.

- Maarif nazirinin ünəs məkatibinə [qız məktəblərinə] aid qanunların təbdil və təkmili [dəyişdirilməsi və kamilləşdirilməsi] haqqındakı məruzəsindən sonra qət edilmişdir:

Nazirin qanun layihəsini təsviblə, ona tapşırılsın ki, təsdiqdən ötrü Məclisi-Məbusana idxal edilsin.

- Maarif nazirinin Bakı Politexnik məktəbinin təmiri üçün 22764 rublə təxsis edilməsi haqqındakı məruzəsindən son-

ra qət edilmişdir:

İstənilən məbləğ 20 milyon fonddan buraxılsın.

- Maarif nazirinin İkinci Zükur [oğlanlar] gimnaziyası üçün 16 min rublə buraxılması haqqındakı məruzəsindən sonra qət edilmişdir:

İstənilən məbləğ 20 milyon fonddan buraxılsın.

- Maarif nazirinin Nəzarətin [Nazirliyin] təcili məxaricatı üçün məbləğ buraxılması haqqındakı məruzəsindən sonra qət edilmişdir:

20 milyon fonddan...

- Maarif nazirinin Müsəlman Ünəs Cəmiyyəti-Xeyriyyəsi cənbindəki [nəzdindəki] hünər [peşə] məktəbinə xərc olunmaq üçün 100 min rublə buraxılması haqqındakı məruzəsindən sonra qət edilmişdir:

İstənilən məbləğ 20 milyon fonddan buraxılsın.

AZƏRBAYCAN DƏMİRYOL QULLUQÇULARI SYEZDİ

25 aprel iclası

İclas açılır saat 6-nın yarısında.

İsrafil Rəhimzadə - Yoldaşlar, mən burada ən aşağı sinif qulluqçuların nümayəndələrini görməməyimə çox mütəəssif oluram [təəssüf edirəm]. Ona binaən [ona görə], çox xahiş edirəm, bir komisiya seçib göndərək, hər yerdən fəhlə nümayəndəsi gəlməyib, onların nümayəndəsini seçdirib göndərsinlər və əlavə, mən bu syezddə görürəm, hər bir nümayəndə öz sinifindən başqa qeyri bir

sinifin hüququnu müdafiə etməyir və etmək belə istəməyir. Ona görə, nümayəndə yoldaşlara təklif edirəm ümum dəmiryol fəhlə və qulluqçularının mənafe-yini nəzərə alıb ümum Azərbaycan dəmiryolunda işləyənlərin hüququnu müdafiə etsinlər.

Yoldaş **Mursiladze** deyir: Mən görürəm, müsəlman yoldaşlar bizim aramıza nifaq salmaq istəyirlər. Mən xahiş edirəm, araya nifaq salmayıb, birlikdə işləyəək.

Yoldaş **İsrafil** cavab verir ki: Mən görürəm, biz müsəlman qardaşları töhmətləndirib bizə iftira etməklə, bizim haqq sözümüzü yalansıtmaq istəyirlər. Nə qədər bizə iftira etsələr də, genə də biz getməyib, birlikdə işləyib öz hüququmuzu, müsəlman fəhlələrinin hüququnu müdafiə edəcəyik. *(Alqışlar)*

Əzimzadə - Mən çox təəccüb edirəm müsəlman yoldaşlara ki, həmişə müsəlman sözü danışirlər və çox təəssüf edirlər ki, nə səbəbə bu syezddə müsəlman nümayəndəsi azdır deyirlər. Müsəlmanlar burada olsa da, olmasa da bu iş olacaq. Və əlavə deyir ki, Bakıda olan qüvvə bizim əlimizdədir. Biz bu işi yeridəcəyik siz olsanız da, olmasanız da. Mən müsəlman nümayəndələrinə təklif edirəm, müsəlman nümayəndələri bizlərnən işləsinlər.

Gəncədən gələn yoldaşlardan **Rəhim Mahmudov** söz alıb deyir: Mən təklif edirəm Əzimzadə dediyi sözləri geri alsın və bizləri Bakı qüvvəsi ilə qorxutmasın. Hədələmək heç bir demokrata yaraşan iş deyil. Heç kəs bir-birindən qorxmayır və mən dübarə deyirəm, biz müsəlman-

lar borcluyuq həmişə öz hüququmuzu müdafiə etməyə və birliklə millət, vətən üçün çalışmağa. Təəssüflər olsun ki, yoldaş Əzimzadə araya Bakı-Gəncə sözü salıb bizləri bir-birimizdən aralamaq istəyir. Biz buraya fəhlə yoldaşlarımızın hüququnu müdafiə etməyə gəlmişik. Mən təkrarən deyirəm, burada alçaq qulluqda olan yoldaşlar yoxdur, çünki onların hüququ pəymal olur [tapdalanırlar]. Əlavə, burada olan yoldaşlar həmişə öz kəndi işlərini düzəldə bilirlər, amma onların halı nə cür keçir, heç kəs bilmək belə istəməyir. Ələlxüsus, onlardan üçü mənə məlumdur. İki aydır məvacib almayıblar.

Əzimzadə durub deyir: Mən elə demədim, mən deyirəm birlikdə çalışaq və rus yoldaşlardan ayrılmağa.

Sədr: Bizim syezd ildə 4 dəfə olacaq. Hələ biz təzə başlayırıq. 2-ci syezd də üç aydan sonra olacaq. O vaxt hər bir işi özünüz düzəldərsiniz.

Məshədi Yusif İbrahimli söz alır. Söz verilir:

Yoldaşlar, hərçənd bizim yoldaşlarımız haqlı söz buyururlar. Nə üçün lo-patka ilə, külüng ilə işləyən fəhlələrin nümayəndəsi yoxdur? Düzdür, biz gərək burasını da bilək, əgər baltaçı işləməsələr heç bizim üçün qulluq və bir belə ali məclisimiz olmaz ki, bu gün biz bura yığılıb öz məsələlərimizi həll edirik. Mən bu barədə yoldaşlardan xahiş edirəm, yoldaşlar hamı razı olsun. Yoldaş, biz sədrin sözünə qulaq asıb gələn syezddə həman fəhlə yoldaşlardan lazımcına seçib işlərimizi kamalınca düzəldərik.

Məclis qapanır.

SƏNƏTKARLARIN TƏMƏNNASI

Neçə illərdən bəri idi ki, Nikolay kimi bir zalım padşahın yumruğu altında əzilirdik. Bir iş şüru edərdiksə [başlayardıqsa], iqtidarımız yox idi. Məsələn, ölümümüz olarsa, basdırmağa iqtidarımız yox, toyumuz olardisa, yenə də Nikolaydan izin gərək alaydıq. Hətta, əziz olan günümüz Məhərrəmliyi saxlamağa iqtidarımız yox idi. Hər bir işə başlasaydıq, gərək Nikolaydan bir vəsiqəmiz olaydı. Doğrudan da, bizə çox zülümlər oldusa, çox Nikolaydan da əskiklər bizi tapdalardırsa, çox şükürlər olsun ki, indi o cəfaların səfasını çəkmək zamanıdır. İndi öz iqtidarımız öz əlimizdədir. Hər kəs öz ürəyinin sözünü aşkar bəyan edir. Neçə illərdən bəri gözlədiyimiz günlər çatdı.

Qardaşlar! İndi birlik edək, hümmət edək, qeyrət edək ki, bu gülüstanı əldən verməyək. Bu bir güldür, əlimizə düşübdür. Bərk saxlamağı bizə vacib və əlzemdir. Necə ki, bir bağban istər bir ağac əksin, o ağacı əkər, sonra o ağaca su verir. Küləkdən saxlamaqdan ötrü çəpər çəkər, heyvanatdan saxlamaqdan ötrü hasar çəkər, hər bir xətdən, bələdan o ağacı saxlar. O ağac müddətində göyərər, xırda-xırda sevimli yarpaqlar, çiçəklər açar. Bağban da baxıb sevinər, əkdüyü ağacın axırda meyvəsini yeyər. İndi, qardaşlar, bizim Azərbaycan Hökuməti də yeni göyərmiş bir ağac misalındadır.

Vətəndaşlar! İndi hər bir vətən övladının bu əziz olan vətəninizi düşməndən saxlamaq borcumuzdur. Bu iş də başa gələr əvvəla birlik ilə. Məsələn, firqə-firqə olmayaq, hamımız bir olaq. Qardaşlar, bir əldən səs çıxmaz, bir işləyəək.

Firqəbazlıq zamanı keçmişdi. İndi isə birlik zamanıdır. Birlik, birlik! Birliklə hər bir iş olar. Baxınız, qonşularınız necə işləyirlər. İkincisi də əsgərlikdir. Əsgərlik demək, yəni vətənimizi, Quranımızı, namusumuzu saxlamaq deməkdir. Doğru ürək ilə silaha sarılaraq əsgərlikdən qaçmayaq. Əgər əsgərimiz olmazsa, tez tələf olarıq. (Məgər yadınızdan çıxdımı?)

“Azərbaycan” qəzetəsinin 166-cı nüsxəsində oxudum, dördgözlü olmalıyıq. Yoldaşlar, nəinki dördgözlü, bəlkə on gözlü olmalıyıq. Özümüzəndən də düşmənimiz çoxdur. Lazımdır ki, böylə xainləri arayıb da, tapaq. Mənim bu sözlərimdən məqsədim budur. Necə ki, yuxarıda zikr etmişəm, indi iqtidarımız öz əlimizdədir. Ürəyimin dərdini açıb deyə bilərəm. Vətənimiz olan Azərbaycan yolunda işləyən qardaşlarımdan acizənə bunu təmənnə edərdim ki, hər həftə biz sənətkarları toplayıb bizə silah məşqi veriləydi. Mənim əqidəmcə, bu bir yaxşı fikirdir və cəmi sənətkarlar, fəhlə qardaşlarım da yəqin ki, həpsi toplanacaqdırlar. Biz fəhlə-sənətkarlar bu işi hökumətimizdən acizənə təmənnə edirik.

Allah bu yeni göyərmiş Azərbaycan Hökumətini paydar [əbədi] etsin. Amin, ya rəbbül-ələmin!

*Sənətkarlardan Qasım İsmayılzadə
və Əliabbas Kərimov*

BAKİ XƏBƏRLƏRİ

Kooperatsiya türk şöbəsinə

Xəzər Müstəhləklər [İstehlakçılar] İttifaqı “Kooperatsiya”nın Ümran [Mədəniy-

yət] və Maarif şöbəsi tərəfindən türkcə “İstehlak cəmiyyətinin üzvü nə bilməli və nə etməlidir” və “Məhəmməd əleyhis-sələmin Qurana idxal edilməmiş ayələri” adlı kitabçalar nəşr edilmişdir. Bu kitabça iməci cəmiyyətlərində və kitab mağazalarında satılmaqdadır. Birincinin qiyməti 1 manat 50 qəpik, ikincisinin isə 1 manatdır.

“Kooperatsiya”nın Ümran və Maarif şöbəsinin cənbində [nəzində] Türk şöbəsi dəxi açılmışdır. Bu şöbənin birinci məqsədi Azərbaycan türkləri arasında kooperativ və kənd təsərrüfatına dair kitabça və risalələr nəşr etməkdir. Türk şöbəsinə türkcəyə bələd yazıçılar dəvət olunmuşdur. Necə ki məlumdur, həmin şöbə tərəfindən türk dilində “Zəhmət həyatı” adında ədəbi kooperativ məcmuəsi [jurnalı] dəxi nəşr edilməkdədir. Bu məcmuə gələcək nömrədən daha da vüsətli [geniş] bir əndazədə çıxıb, ədəbi və iqtisadi tərəfinə daha da artıq əhəmiyyət veriləcəkdir.

Türk mütəəllimləri arasında lotereya

Bakı və ətrafının Türk Mütəəllim və Mütəəllimləri [oğlan və qız tələbələri] İttifaqı öz varidatını artırmaq fikri ilə bu yavuvlarda böyük bir lotereya tərtib etməyi qərara almışdır. Lotereya biletləri biri 3 (üç) rublədən komitə üzvləri vasitəsilə satılır. Adres: Birinci Realnı məktəbində, axşam saat 5-dən 7-yə kimi.

İdilboyu türkləri

İdilboyu [Volqaboyu] müsəlmanlarının mütəşəbbislər heyəti işbununla özünün vətəndaşlarına məlum edir ki, bu gün 5

mayda, saat 5-də, Dördüncü Ünas [qız] məktəbi binasında İdilboyu müsəlmanlarının ümumi cuyoluşları [iclasları] olacaqdır. Qaldırılacaq məsələlər əhəmiyyətli olduğundan, hər vətəndaşının məzkur [deyilən] şuraya təşrif gətirmələri rica olunur.

Meydani-mühakiməyə qoyulan məsələlər:

1) Mart hadisələrinə qədər davam etmiş olan İdilboyu müsəlmanlarının milli idarə[si]ni (şurasını) diriltmək və ona məxsus ustavi [nizamnaməni] baxmaqdır.

Növbətçi apteklər

May ayının 26-a qədər şəhər apteklərindən bu aşağıdakılar növbətçi təyin edilmişlərdir:

May ayının 8, 12, 15, 19, 24 və 25-də Tsipkin, Çernomordinov, Ketiladze, Naberejni, Novo-Şamaxinski apteklər açıq olacaqlar.

May ayının 3, 4, 9, 14, 20, 26 və 29-da Baryatinski, Ferdinand, Vasilevski, Bolşoy Morskoy apteklər açıq olacaqlar.

Mayın 1, 5, 7, 10, 11, 16 və 22-də Ermans, Telefonni, Qoqolevski, Novo-Şamaxinski apteklər açıq olacaqlar.

Mayın 2, 6, 13, 17, 18, 21 və 23-də Nikolayevski, Vitoşinski, Veynilat və Markarov apteklər açıq olacaqlar.

Hadisat

- Bakı qalabəyisi [komendantı] qubernatora məlum etmişdir ki, şəhərdə beynəlmiləl bir cibgirlər kompaniyasının mövcud olduğu kəşf edilmişdir. Həmin kompaniyaya Məlik Əliməhəmməd oğlu, Xəlil Baxış oğlu, Yervand Sanamov, Sadıq İbrahim oğlu, Cabbar Qafar oğlu, Vaqan

Mkırtıçyan, Silutir Maysaşvili, Pyotr Zalvadski, Vasili Bazayev və bir nəfər də yəhudi daxildirlər. Bunlar bu günlərdə tövqif [həbs] edilib və tezliklə Azərbaycan torpağından sürgün edilmələrini qalabəyi qubernatordan rica etmişdir.

- Aziatski küçədə sükunət edən [yaşayan] Teymur Məhəmmədağlı oğlu polisəyə məlum etmişdir ki, onun qardaşı Ağamış Məhəmmədov cibində 50 min manat pul olduğu halda evdən çıxıb getmiş və geri qayıtmamışdır. Təhqiqatdan məlum olmuşdur ki, onu Azovski dalanda 14 nömrəli evdə sükunət edən oğrular pırşığı Əli və Əlihüseyn Həmzə oğlanları və Pyotr Zabludski ilə Vasili Bazov öldürüb və pulunu qarət etmişlərdir. Qatillər tövqiflə [tutulmaqla] mərkəzi həbsxanaya göndərilmişlərdir.

- Malakanski küçədə 3 nömrəli evdə sükunət edən Vera Vertoqradskaya polisəyə məlum etmişdir ki, onun yanına kişi libası geyinmiş bir qız gəlib öldürmək hədəsi ilə 15 min manat pul istəmişdir. Təhqiqatdan məlum olmuşdur ki, o, Şuşanik Ayrapetyan adlı bir qız olub, erməni arvadları Mariya və Varvara Əmirova və Susanna Kasparovadan ibarət bir quldur dəstəsi tərəfindən göndərilmişdir. Beş quldurlar tövqif edilib [tutulub] həbsxanaya göndərilmişlərdir.

Atışma

Dünən saat 9 radələrində Şamaxı küçəsində atışma vaqe olmuşdur. Atışmadan bir nəfər yaralanmışdır. Cani tövqif edilərək [tutularaq] 4-cü polis dairəsinə göndərilmişdir.

MÜTƏƏLLİMLƏR QURULTAYI

Qafqaziya Müsəlman Mütəəllimlərinin [Tələbələrini] Mərkəzi Komitəsi may ayının 1-dəki iclasında qət etmişdir ki:

1) May ayının 30[-da] (otuzunda) Qafqaziya Müsəlman Mütəəllimlərinin Qurultayını çağırınsın.

A) Qurultaya hər təşkilat 100 həqiqi üzvündən bir, 150 üzvündən 2, 200 üzvündən 2, 250 üzvündən 3, 300 üzvündən 3 nümayəndə göndərəcəkdir və hakəza [bunun kimi]...

B) 100 nəfərdən əskik həqiqi üzvü olan təşkilat dəxi bir nümayəndə göndərəcəkdir.

2) Fəaliyyətləri barəsində Komitəyə izahat göndərməmiş təşkilatlar, nümayəndələri ilə izahatlarını göndərməlidirlər. Hər təşkilatın nümayəndəsi qurultayda fəaliyyətləri barəsində məruzədə bulunacaqdır.

3) Mayın 20-sinə (iyirmisinə) kimi təşkilatlar həqiqi üzvlərinin siyahısını Komitəyə göndərməlidirlər.

Başqa qəzetlərdən, iqtibas etməyi rica edirik.

*Sədr: Həmid Məhəmmədzadə
Kاتب: Əbdülvahab Məhəmmədzadə
Ünvanımız: Bakı, posta qutusu
nömrə 273*

ZƏHMƏTKƏŞ ZİYALILAR İTTİFAQI

Bakı və Ətrafının Zəhmətkeş Ziyalılar İttifaqı idarəsinin 12 nisan bəratülqövlü [protokolu]:

Ziyalılar İttifaqının idarəsi ibtidada [əvvəlcə] Əli bəyin, sonra Ağa əfəndinin təhti-sədarətində [sədrliyi altında], Camo bəyin katibliyi ilə açıldı.

Hazirun [iştirakçılar]: Kərim bəy [Alxasov], Teymur bəy, Baba bəy, Əliməhəməd, Sadıq, Mehdi bəy.

Heyətlər tərəfindən: doktor [Əliheydər] Allahverdizadə, Zivər bəy, Kərim bəy [Alxasov]; qaibdə: Ağalar bəy, Rəhim və Cəmil bəy.

Günlük məramnamə: keçmiş iclasdan qalmış məsələlər və heyətlər sədrlərinin məruzələri.

Nisan 4 tarixli iclasın bəratülqövlü oxunub qurtardıqdan sonra qərar qoyuldu ki, əvvəl heyətlər sədrlərinin məruzələri oxunsun.

Səhiyyə heyəti tərəfindən doktor Allahverdizadə heyətin məruzəsini müxtəsər şəkildə söylədi və rəsmi surətdə yarın təqdim edəcəyini vəd etdi.

Maliyyə heyəti tərəfindən Ağa Axundzadə heyətin məruzəsini oxuyub müfəssəl və rəsmi surətdə təqdim edəcəyini vəd etdi.

Texnika heyəti tərəfindən Zivər bəy məruzə oxudu və rəsmi surətdə yarın təqdim edəcəyini vəd etdi.

İdarə bu məruzələri əsasən qəbul edib təsdiq edilməsini qərar verdi.

Məruzələrdən sonra məsələlər[in] həllinə şüru edildi [başlandı].

İkinci və doqquzuncu məsələlər yetimlər yurdu haqqında olduğu üçün birləşdi. Yurd işinə mübaşir olan [baxan] üzvlərdən Teymur bəy xəbər verdi ki, bu zamana kimi hələ yurd binası remont [təmir] edilməmişdir və böyük çocuqlar Yollar İdarəsi tərəfindən qəbul edilməyib-

dir. Zivər bəy söylədi ki, Yollar İdarəsi rəisi Əliəsgər bəy bu çocuqların ərizəsini bəkləyir və ərizələr gəlcək də qəbul ediləcəkdir. İdarə qərar qoydu ki, çocuqların adından ərizələr yazıb Yollar İdarəsinə göndərsin.

Əxzi-Əsgər [əsgərliyə çağırış] İdarəsinə intixab olunmuş [seçilmiş] Camo bəy xəbər verdi ki, Cəmil bəylə bərabər onlar valinin hüzuruna getdi və vali idarənin təzkərəsini [arayığını] qəbul edib, onlara məhəllə müdiriyyətlərində işləməyi təklif etdi. İdarə qərar qoydu ki, [Axundzadə] Ağa əfəndi valinin hüzuruna gedib ondan rica etsin ki, idarə tərəfindən intixab edilmiş üzvlərə Əxzi-Əsgər İdarəsində də işləmək izni verilsin.

Mərkəzi Ev Komitəsindən gəlmiş məşruhəni [izahatı] Camo bəy oxudu. Bu məşruhədən anlaşıldı ki, Murtuza Muxtarov tərəfindən [M. Y.] Şor bihörmət edilmişdir. İdarə qərar qoydu ki, Ağa Axundzadə bu iş xüsusunda məlumat toplayıb, iclasa məlum etsin.

Mahmud bəy neçə gün bundan əqdəm [qabaq] iki əsgər libasında məst [sərxoş] şəxslərin küçədə kəndisinə sataşdığını söylədi. İdarə qərar qoydu ki, bu əhvalat komandana xəbər verilsin ki, komandan böylə işlərin qabağını almaq təşəbbüsətində bulunsun.

Sonra idarəyə daxil olmuş ərizələr Camo bəy tərəfindən oxundu. Bu ərizələrdə Məhəmmədqulu İsmayılzadə, Məhəmməd Əlizadə, Əliheydər Babazadə, İsmayıl bəy Qədirbəyzadə, Abbas Mirzə Əlizadə, İsgəndər bəy Məlikbəyzadə, Aslan Giray Dudarov, Əliəşraf Sultanzadə, Haşım Rəsulzadə və Abbas Kərimzadə İttifaqa üzv olmaq ricası edirlər. İdarə qə-

rar qoydu: Məhəmmədqulu, Məhəmməd və İsmayıl bəy haqqında Mehdi bəy məlumat toplayıb idarəyə təqdim etsin. Abbas Mirzə, İsgəndər bəy, Əliəşraf və Abbas Kərimzadə üzvlüyə qəbul edilsinlər. Aslan Giray Şamaxıya getdiyi üçün üzvlüyə qəbul etmək məsələsi qalsın və müəllim Haşım xüsusunda el məktəbləri naziri Mahmud bəyə bir təzkərə yazılsın.

CƏMIYYƏTI-MAARIFI-İRANİYAN [İRANLILAR MAARİF CƏMIYYƏTI]

Cümə günü, may ayının 2-də fəvqəlzikr [yuxarıda adı çəkilən] cəmiyyətin müəssisləri [təsisçiləri] tərəfindən ümum [bütün] iranlılar dəvət olunmuşdu. Saat 10 tamamdə Şəhər Dumasının salonu məd'ular [dəvət olunanlar] ilə məmlu [dolu] olub, Əjdər Əlizadənin sədarəti ilə iclas açılır.

Sədr cənabları Maarif Cəmiyyətinin tarix və əhəmiyyətindən bahis [danışan] bir nitq söylədikdən sonra, [Mirəcəfər] Cavadzadə müəssislərin fəaliyyətini və heyəti-müvəqqətinin [müvəqqəti heyətin] iqdamatını [təşəbbüslərini] bəyan edib, cəmiyyəti-məzburənin [haqqında danışılan cəmiyyətin] məram və nizamnaməsini oxuyur.

Dübarə, sədr cənabları camaatı üzv olmağa dəvət etdikdən sonra, heyəti-idarə intixab [idarə heyəti seçmək] və məramnaməni təsdiq etmək üçün gələn cümə İttihad məktəbində üzvlərin iclası olacağını elam edib [bildirib], iclas qapandı.

Bu vaxtadək cəmiyyətə ianə edən zəvat [şəxslər]:

Məşhədi Yusif İbrahimzadə - 25 ma-

nat, Məhəmmədhasən Zeynalzadə - 20 manat, İmaməli Hüseynquluzadə, Rəcəb Məhəmmədhüseynzadə, Məşhədi Ağadədə Şükürzadə - hərəsi 10 manat, Məşhədi Yusif Məhəmmədbağırzadə, Mirzəbağır Əlizadə - hərəsi 10 manat, Əbdül Məhəmmədzadə - 11 manat, İsmayıl İbrahimzadə, Həbib Məşhədi Abbas oğlu, Məşhədi Məhəmmədbağır, Kərim Zamanzadə - hərəsi 5 manat, İmaməli Hüseynquluzadə - elan vermək üçün 60 manat.

Yuxarıda adları yazılan əşxasa [şəxslərə] idarə tərəfindən təşəkkür izhar olunur.

Heyəti-müvəqqəti

BALAXANA ÜNAS CƏMIYYƏTI

Balaxana Ünas [qızlar] məktəbinin rəisəsi möhtərəmə Sara xanım Əfəndizadənin qadınlarımızın tərəqqi və təalisi [ucalması] yolunda ibraz etdiyi [göstərdiyi] hümmət şayani-təqdir və təhsindir [bəyənilməyə və alqışlanmağa layiqdir]. Öylə ki, mümailəyha [haqqında danışılan xanım], vaxtını ancaq xırda qız balalarımızın təlim və tərbiyəsi ilə keçirməyib, yaşlı qadınlarımızın da qeydinə qalmışdır. Müşarünileyhanın [adı çəkilən xanımın] səyi səməərəsi olaraq bugünlərdə qadınlara məxsus teatro tamaşası tərtib verilmişdi. Tamaşadan sonra möhtərəmə Sara xanım bir nitq irad edərək [nitq söyləyərək], qadınlara məxsus bir cəmiyyət təşkili lüzum və əhəmiyyətini bildirmişdir. Həman gün Balaxanada “Bacılar İttifaqı” namında bir cəmiyyət təşkil etmişdirlər. Cəmiyyətin birinci məqsədi hələlik bir

məktəb binası tikməkdir. Çünki qızlara məxsus Balaxanada məktəb yoxdur. Fəlihəzə [bunun üçün], fəvqəlzikr [yuxarıda deyilən] tamaşadan hasil olan 1440 manatı məktəb fonduna qoyub, bu barədə bəzi dairələrə də rücu [müraciət] edəcəklərini söyləyirlər.

Cəmiyyətin sədrliyinə Sara xanım Əfəndizadə, müavini-sədrliyə Rəhimə xanım Quluzadə, katib Səriyyə xanım Axundzadə, xəzinədar Savad xanım Qədimzadə, dəftərdar Nuriyə xanım Əlimərdanzadə; heyəti-idarə: Nuriyə xanım Mahmudzadə, Məsumə xanım Qafarzadə, Dilbər xanım Məhəmmədzadə, Südəbə xanım Quluzadə, Tubu xanım Qasımszadə; Təftiş komissiyasına Diləfruz xanım Eldarzadə, Vəcihə xanım Rzazadə, Cövhər xanım Ağazadə seçildilər. Cəmiyyətin miyanında [içində] zeylədəki [aşığıdakı] xanımlar vardırılar: Şirin xanım Yusifzadə, Nuriyə xanım Quluzadə, Bəhriyə xanım Quluzadə, Şəhrəbanu xanım Quluzadə, Xanımgül xanım Gərayzadə, N. x. Əlizadə, S. x. Babazadə. H. x. Qədimzadə, K. M. x. Rzazadə və sairələri.

H. Eldar

ƏMƏLƏ BAYRAMI

Parlaman qarşısında

Mayın 1-ini Azərbaycan-türk zəhmətkeşləri olduqca nizam və qayda üzrə tən-tənəli bir surətdə icra etdilər. Səhər Parlaman qarşısına camaat toplanmağa başladı. Saat 10 radələrində “İttihad” məktəbinin musiqi dəstəsi gəlib durdu. Camaatı “Müsavat” firqəsi göy, milli

Azərbaycan və qırmızı inqilab bayrağı ilə qarşılayırdı. Saat 11 radələrində fəhlələr musiqi və zurna çala-çala Hürriyyət meydanına doğru yönəldilər.

Qabaqda Azərbaycan bayrağı ilə bəzənmiş avtomobil içində türk aktyorları “Marselyeza” və “Azərbaycan marşı” oxuyurdular. Bayraqlarda “Yaşasın Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti! Yaşasın müstəqil Azərbaycanın azad əmələ bayramı! Yaşasın Müsavat!” yazılmışdı. Bu sırada, Bayıl, Bibiheybət tərəflərindən, Fəhlələr Klubu meydanından, Parapetdən, Çornı-qorod, Vağzal rayonundan və Mədən dairələrindən türk və xarici fəhlələr öz bayraqları ilə bərabər axın-axın Hürriyyət meydanına gəlirdilər.

Musiqilər “Marselyeza” tərənnüm edirdi. Fəhlələrin əllərində tutulmuş qırmızı bayraqlar arasında “Müsavat” dəstəsindən başqa heç birində milli bayraq görünməyirdi.

Bayraqlarda yazılmış sözlərin arasında heç birində “Azərbaycan” kəlməsi, “Azərbaycan istiqlaliyyəti” yazıları yox idi. Hətta Parlamanda, hökumətdə belə oturmuş olan “Hümmət” sosial-demokrat firqəsi “Azərbaycan” sözünü unutmuşdu. Həpsində beynəlmiləliyyət, Şura Hökuməti və kommunizm sözləri görünürdü.

Saat 11 radələrində Çornı-qoroddan gələn böyük bir dəstənin arxasından “Mən bir türkəm!..” nəğməsi eşidildi. Bir-iki yüz 8-9 yaşlarında ayaqyalın türk çocuqları əsgəri nizam ilə qayıma silah çiyinlərində olaraq Hürriyyət meydanına qoşur, böyük cahan bayramında iştirak etmək istəyirdi.

Çocuqlarımızı öz aralarından şəxslər

idarə edirdilər. Qabaqlarında “Yaşasın hürriyyət, rədd olsun istibdad!” sözləri yazılmış qırmızı inqilab bayrağı yellənirdi.

Çocuqlar Hürriyyət meydanına bir az qalmış yenə “Mən türkəm!” marşını oxudular. Hürriyyət meydanında nizamla xüsusi bir yer tutub durdular.

Saat 12 radələrində bütün rayonların, məhəllələrin və firqələrin dəstələri bayraq və musiqiləri ilə Hürriyyət meydanının ətrafını bürümüşdülər. Nətiqlər nitqə başladılar. “Müsavat” firqəsi nümayəndələrindən başqa, yerdə qalanları həpsi müttəhid [birləşmiş] görünürdülər. Sosialisti, kommunisti, eseri, Hümməti, Ədaləti – hamısı Şura Hökumətini tərifi və arzu edirlərdi. Bunlardan ancaq Azərbaycan sosial-revolusionerləri bu “Şura”-nı Azərbaycan dairəsində görmək istəyirdi. Qalanı ümumiyyətlə Moskvanı çağırırdılar.

“Müsavat” firqəsi tərəfindən bir çox nətiqlər nitqlər irad edib [nitqlər söyləyib], müstəqil Azərbaycanın azadə zəhmətkeş xalqını təbrik etdilər. Bu vaxt zurna və musiqi çalınır, hürriyyət nəğməsi, “Azərbaycan marşı” və “Marselyeza” oxunurdu.

Hürriyyət meydanından hamısı Dənikənarı, Sadovı, Nikolayevski təriqi [yolu] ilə Parlmana doğru yönəldilər. Nikolayevski küçədə dəstələr ingilis ştabı qarşısında durub bir neçə nitq irad olundu. Oradan Parlaman qarşısına gəldilər və “Müsavat” firqəsinin irəlicə hazırlanmış musiqi dəstəsi tərəfindən milli hürriyyət nəğmələri ilə qarşılandılar. Görüşük bir səmimiyyət rəngini göstərirdisə də, rus kommunistləri və müsəlman sosialistləri

danışmaqla bu zahiri səmimiyyət pozuldu. “Müsavat”dan başqa hamısı Şura bolşevikindən danışır, “Yaşasın Azərbaycanın Şura Hökuməti!” deyirdi.

“Müsavat” firqəsi tərəfindən “şuraçı istiqlaliyyətçilərə” və hökumətdə oturub da Moskvaya tabe olmağı arzulayanlara cavabən Səməd bəy Əliisgəndərov, Abbasqulu Kazımszadə, [Məhəmmədzadə] Zülfüqar nitqlər söylədilər. “Bizə bolşeviklər lazım deyil, bolşeviklərin verdikləri hənz gözümlərin qabağında” – deyər İsmailiyyəni göstərdilər. “Bizə istiqlaliyyət lazımdır. O istiqlaliyyət üçün də lazım gəlsə və mümkün olsa, biz Şura Hökuməti də qura bilərik” – dedilər və camaatın alqışlarına nail oldular. Buradan dəstələr saat 4 radələrində dağılmağa başladılar.

AZƏRBAYCANDA

Gəncədən

Xüsusi müxbirimizdən:

Quzu dərisinə girib Avropada mərsiyəxanlıq edən Daşnak firqəsi yenidən dişini göstərməkdədir. Bizdə olmayan və olmasına heç ehtimal verilməyən xunxarlığı [qanıçanlığı] bizə isnad verib, bizim qanımızla özlərinə “Böyük Ermənistan imperatorluğu” yaratmaq istəyənlər indi də Azərbaycanın Göyçəsinə saldırmışdır. Türk və müsəlman olduğu üçün köylər, qəsəbələr bir-birinin ardınca yandırılmaqdadır.

Bu sətirlər yazıldığı vaxt 35-ci köyə hücum edildiyinin xəbəri gəldi. Gəncə və qəza Göyçə mühacirləri, əlsiz-ayaqsızları ilə doludur. 15000-ə qədər erməni əs-

gəri yollarındakı müsəlman köylərinə erməni millətinin sətəvətindən [gücündən] (?) dərs verirlər. Ermənilərin hücumu davam edir. Sülh və müsəlimətdən [əmin-amanlıqdan] dəm vuran Avropaya qarşı göyçəlilər isyan etmişlər imiş. Daşnakların bu xunxarlığı bəlkə Avropada bəşəriyyətə bir xidmət hesab edilməkdədir.

Burasını da ərz etmək istəyirdim ki, Qars həvalisində [tərəflərində] büsbütün yox edilən 22 türkman köyünün günahı nə isə, göyçəlilərin də odur. Hasili, haqsızlıq son dərəcəyə qədər çıxdı. Buna səbəb olanların bu işlər gözüne nə vaxt soxulacaqdır, bilməm ki. Tiflisə sərhəd məsələsini həll etmək üçün nümayəndə göndərən Ermənistan Hökuməti bizi əmiri-vaqe [fakt] qarşısında bulundurmaq istəyir? Biz müəmmaları həll etmək istərkən, nə vaxta qədər yeni müəmmalar qarşısında bulunacağız, ya rəbbi?

Şimaldakı Denikin mütəqabilinə sərbəst gedə bilmək üçün bu tərəfi təmin etmək sırası gəldiyini daşnaklar özləri anlatmaq istəyir. Hər halda, bunun önünü almaq üçün millət və hökumət qəti davranmalıdır. Azərbaycanın üstünə gələn düşmən bütün firqələrimizin, istiqlalımızın, vətənimizin düşmənidir. Heç olmazsa günahkarların üzünə tükürül-sün.

Yeni vali

Hökumət tərəfindən Rəfibəyli Xudadad bəyin Gəncəyə vali təyin edilməsi əhalidə böyük bir sevinc oyatmışdır. Xudadad bəyin indiyə qədər göstərmiş olduğu mətanəti, doğruluğu həpimizin məlumumuzdur. Məmləkətin ən ağır bir vaxtında ən mühüm və ən ağır vəzifəni

öhdəsinə alan Xudadad bəyin müvəffəqiyyəti üçün dualar edən vətənpərvərlər pək çoxdur. Hələ bahalığın əlindən təngə gəlmiş olan füqərə sinifinin sevincinin dərəcəsi ölçülməz. Cənabi-Haqq müvəffəq etsin.

Gəncə müxbiri

Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarəti [Sosial Təminat Nazirliyi] Daxiliyyə nazirinə müraciətən Şamaxı və Kürdəmirdə olan ziraət makinaları[nı]n [kənd təsərrüfat maşınlarının] siyahısını tərtib və Nəzarətə təqdimini rica etmişdir. Böylə makinalar qaçqınlar və əhalinin ziraət işlərinə lazım olduğu üçün cəm ediləcəkdir.

Mühəndislərə müavinət

Bakı qubernatoru Cavad və Göyçə uyezd naçalniklərinə müraciətən rica etmişdir ki, məzkur uyezdlərə [deyilən qəzalara] Kür çayı yaxınlığında olan körpülər və qeyri təmirat işləri üçün göndərilmiş olan mühəndislərə uyezd məmurları tərəfindən lazımı müavinət və müzahirət [köməklik] göstərsin.

TEATRO VƏ MUSİQİ

“Leyli və Məcnun”

Bu gün, may ayının 4-də, yekşənbə [bazar] günü axşam Hökumət Teatrosunda Hacıbəyli Qardaşları Müdiriyyəti tərəfindən bu mövsümdə axırıncı dəfə olaraq “Leyli-Məcnun” operası təntənəli bir surətdə mövqeyi-tamaşaya qoyulacaqdır. Məcnunun rolunu Sarabski və Leylinin rolunu Ağdamski ifa edəcəkdir. Ta-

maşa axşam saat 8-in yarısında başlanacaqdır. Biletlər teatrın kassasında satılır.

İtibdir

Təxminən 4 gün bundan irəli mən Möhsün Hacıağazadə bir göy cildli cib dəftəri itirmişəm. İçində bir neçə dənə qəbz və kif-tansiya, 150 manat pul dəxi var idi. Onu tapan şəxsdən acizənə təvəqqe edirəm, pulu özü götürüb dəftəri və qəbzləri 100 manat bəxşis olaraq gətirib bu ünvana versin: Naberejni küçə, “Fenomen” teatrosu qarşısında Hüseynovun evində Ağaəli Əkbərov və Məhəmməd Rəhimovun zərgər dükanı.

8744

İtibdir

Güləbətin Məmiş qızı 9 yaşında 3-cü uçastokda 2 aydır itibdir. Onun barəsində məlumatları olanlardan acizənə xahiş edirəm bu adresə xəbər versinlər. 2-ci Xrebtovaya küçə, nömrə 72, Qaraş İsmayıl oğlu.

8758

Elan

Bu il 9 mart tarixli 5 nömrəli məsləhətnamə ilə Sabunçu camaatının iclası müqərrər edildiyinə [qərarlaşdırıldığına] görə, Sabunçuda, 3-cü dalanda (tupik) vaqe [yerləşən] mərhum Əsgərəli Cavad oğlunun yetimlərinə məxsus 68 nömrəli ev bu may ayının 5-də düşənbə [bazar ertəsi] günü müzayidə [hərrac] ilə satılacağından, həman evi almaq istəyənlər yövmi-məzkurda [deyilən gündə] saat 2-də, məzkur [deyilən] evin həyatına gəlsinlər.

Qəyyum: Süleyman Süleymanzadə

8746

Diş həkimi S. M. Hamburg

Nikolayevski nömrə 29, Parlaman qarşısında. Telefon nömrə 5-96. Kauçuk və qızıl

üzərində süni dişlər qayırır. Dişləri ağrısız çəkir.

8756

Diş həkimi M. B. Şternin

Vorontsovski küçə, nömrə 22, Karantinni küçənin küncündə. Süni dişlər qayırır. Qızıl ənglər və damaqlar qayırır. Dişləri ağrısız çəkir.

8757

Doktor Musa bəy Rəfiyev

Daxili əmrəyə [xəstəliklərə] düşən olan naxoşları qəbul etməyə başlamışdır. Səhər saat 9-11-ə kimi. Axşam saat 5-7-yə kimi. Ünvan: Armyanski, nömrə 15. Telefon 16-80.

b-37

Doktor M. B. Şaxnazarov

Dəri və əmrəzi-cərrahiyyə [cərrahi xəstəliklər] naxoşluqlarını qəbul etməyə başlamışdır. “606” və “914” müalicəsi. Qəbul edir: səhər saat 9-dan 12-yədək; axşam saat 4-dən 7-yədək. Ünvan: Armyanski küçə nömrə 3. Qubernskinin küncündə. Telefon nömrə 45-28.

8748

Arvad diş həkimləri

Z. A. Şexter və xanım

Dişlər ağrısız çıxarılır. Qızıl qapaq, qazma və hər növ qayırmə dişlər. Dişin yaxşı qayırılması təmin olunur. Kənardan gələnlər üçün tezliklə görülür. Qiymətlet münasibdir.

Qəbul olunur səhər saat 9-dan 2-yədək, axşam saat 4-dən 7-yədək.

Voronsovski küçə 17 nömrəli evdə, paradni qapıdan.

8753

Doktor Ağahüseyn Kazımov

Gəlib naxoşları yenə qəbul etməyə başlayıbdır. Əmrəzi-daxiliyyə [daxili xəstəlik-

lər]. Qəbul edir səhər saat 10-dan 11-ədək; axşam saat 5-dən 7-yədək. Ünvan: Parapet, Şəfi İbrahimovun evində 3-cü mərtəbə. Telefon: 86-27.

8057

Doktor **M. M. Kərimov** göz naxoşlarını və diş həkimi **A. Əmirov** naxoşları qəbul edirlər saat 4-dən 7-yədək. Ünvan: Suraxanski və Spasski küçələrin [küncündə] 102 nömrəli evdə. Telefon nömrə 40-91.

8754

Müvəqqəti müdir:
Hacıbəyli Üzeyir

QEYD VƏ ŞƏRHLƏR

Azərbaycan

Məclisi-Məbusanında

səh. 29. “İki natiqə söz verirəm.”: qəzetdə “söz” yerinə “səs” getmişdir.

Türkiyəyə təklif olunan

sülh şəraiti

səh. 31. “Dədəağac”: Yunanistanın şimal-şərqində şəhər; Aleksandrupolis.

“Gümülcinə”: Yunanistanın şimal-şərqində şəhər; Komotini.

“üç sancaq”: (Əlviyyəyi-sələsə) Batum, Qars və Ərdahan sancaqları nəzərdə tutulur.

“Şəttülərək”: İran və İraq ərazisində çay.

səh. 32. “Düyüni-ümumiyyə”: Osmanlı dövlətinin xarici və daxili borcları və bu borclara nəzarət edən qurum.

Teleqraf xəbərləri

səh. 32. “Spa”: Belçikanın cənub-şərqində yerləşən Spa şəhəri nəzərdə tutulur.

“spartaklar”: Almaniyada fəaliyyət göstərmiş marksist təşkilat olan Spartak İttifaqının üzvləri nəzərdə tutulur.

Sülh ətrafında

səh. 34. “Üçlər Şurası”: Paris Sülh Konfransının gedişində dörd böyük dövlətin liderlərindən (ABŞ prezidenti Vudro Vilson, Britaniya, Fransa və İtaliya Baş nazirləri Lloyd Corc, Jorj Klemanso və Vittorio Orlando) əmələ gələn Dördlər Şurası mövcud idi. Bəzən İtaliya Baş naziri Orlando olmadan yığılan Şura isə “Üçlər Şurası” adlanırdı.

“Exo de Pari” [L'Écho de Paris]: 1884-1944-cü illərdə Parisdə nəşr edilmiş gündəlik qəzet.

“Almaniya Milli Məclisi”: söhbət, Veymar Respublikasını quran və yeni Konstitusiyaya qəbul edən Veymar Müəssislər Məclisindən [Weimarer Nationalversammlung] gedir.

Türkiyədə

səh. 35. “ənqa mahiyyətini mühafizə edir”: “Ənqa” yaxud “simurq”, əfsanəyə görə Qaf dağında yaşayan çox iri bir quşun adıdır və insanların bu quşu gözlə görməsi demək olar ki, mümkün deyil. Bu xüsusiyyətinə görə, “adı olub, özü olmayan” şeylər barəsində “ənqa kimi” ifadəsi işlədilir.

səh. 37. “Lazistan”: Türkiyədəki etnik qruplardan olan lazların yaşadığı əraziyə verilən ad; Osmanlı dövlətində Trabzon vilayəti daxilində Lazistan sancağı mövcud olmuşdur. Lazistan sancağının inzibati mərkəzi əvvəllər Batum, Batumun ruslar tərəfindən işğal edilməsindən sonra isə Rizə şəhəri idi.

“...əksinə veriləcək müqərrəratın...”: qəzetdə “müqərrəratın” yerinə “müqəddəratın” getmişdir.

Rus ticarətinin tarixi

səh. 38. “1861-ci ildə kəndlilər azad oldu.”: Rusiyada təhkimçilik hüququnun ləğv edilməsindən söhbət gedir; qəzetdə “1861” yerinə səhvən 1891” getmişdir.

Vükəla Şurasında

səh. 41. “20 milyon fondan...”: qəzetdə bu cümlə, özündən sonra gələn abzasla birləşdirilmişdir: “20 milyon fondan Maarif nazirinin Müsəlman Ünas Cəmiyyəti-Xeyriyyəsi cənbindəki hünər [peşə] məktəbinə xərc olunmaq üçün 100 min rublə buraxılması haqqındakı məruzəsindən sonra qət edilmişdir: İstənilən məbləğ 20 milyon fondan buraxılsın.” Belə görünür ki, əvvəlki xəbər yarımçıq qalmışdır.

Azərbaycan

Dəmiryol Qulluqçuları Syezdi

səh. 42. “Sədr”: İclasla İsmail Laleviç sədrlik etmişdir.

Sənətkarların təmənnası

səh. 43. “Azərbaycan” qəzetəsinin 166-cı

nömrəsində oxudum, dördgözlü olmalıq.”: Üzeyir Hacıbəylinin “Azərbaycan” qəzetinin 25 aprel 1919-cu il tarixli 166-cı nömrəsində dərc edilən “Dördgöz olmalıyıq” adlı məqaləsi nəzərdə tutulur.

Bakı xəbərləri:

İdilboyu türkləri

səh. 44. “bu gün 5 mayda”: güman ki, “4 mayda” olmalıdır.

“cuyolış”: iclas (tatarca)

“Qaldırılacaq məsələlər”: qəzetdə “Qaralacaq məsələlər” getmişdir.

Bakı xəbərləri:

Hadisat

səh. 45. “Aziatski”: Bakıda, indiki Ələvsət Quliyev küçəsi.

“Malakanski”: Bakıda, indiki Xaqani küçəsi.

Azərbaycanda

səh. 50. “sətvətindən (?) dərs verirlər”: sual işarəsi qəzetdə getmişdir.